

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 12.

Onsdagen den 2 mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 23 sistlidne februari.

Anmälades och bordlades lagutskottets memorial och utlåtande:

N:o 19, i anledning af återremiss från Andra Kammaren af utskottets utlåtande n:o 11 öfver väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t om framläggande af förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbundet bo; samt

N:o 20, i anledning af väckt motion om tillägg till 3 § 2 mom. i skiftesstadgan den 9 november 1866.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningsslagen den 10 augusti 1877.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 18.

Fortsattes behandlingen af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

1 punkten.

Herr Näsström: Herr grefve och talman: Mina herrar! Endast med några få ord vill jag yttra mig i denna för vårt land så viktiga angelägenhet.

Då bevillningsutskottet säger, att åsättande af tullar å spanmål icke är för statsverkets behof erforderligt, och då regeringen icke heller föreslagit en dylik indirekt beskattning, anser jag för min del den-

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på omalen
spannål.
(Forts.)*

samma fullkomligt öfverflödig. Att jordbruket genom spanmålstillars införande skulle i någon väsentlig mån uppmuntras, derpå tviflar jag. Deremot tror jag, att om vårt jordbruk sköttes som fordomdags och med iakttagande af större sparsamhet, än hvad som nu i allmänhet är förhållandet, detsamma nog skulle föda sin man. Skulle, såsom utskottet säger, en stor del af våra mindre jordbrukare få nytta af dessa tullar, ja, då vore det nog bra; men jag hyser den öfvertygelsen, att dessa ej komma att draga någon afsevärd fördel deraf. Ty samtliga våra mindre jordbrukare äro tvungna att köpa en eller annan tunna råg. Hvete köpa de icke, när de ej hafva råd dertill. Således skulle spanmålstillarne verka menligt för de mindre jordbrukarne. Men icke mindre skadligt med hänsyn till arbetarebefolkningen så väl på landsbygden som i städerna, hvadan jag håller före, att om förslaget skulle vinna bifall, det vore ganska olyckligt. Jag kan slutligen ej vara med om att sätta tull å vårt dagliga bröd, när den beskattningen är orättvis och skulle hårdast drabba de mindre be-
medlade.

Jag yrkar därför afslag å utskottets betänkande.

Friherre af Ugglas: Herr grefve och talman! Mine herrar! Det förvånar mig ingalunda att under tider af ekonomisk förlägenhet och ekonomiskt betryck förslag framkomma, som afse att afhjelpa betrycket. Det förvånar mig ej heller, mina herrar, att under sådana förhållanden, då bevillningsutskottet framkommer med ett förslag, som utlofvar att genom tullar åstadkomma förbättring i detta afseende, detta förslag kunnat vinna så mycken anslutning, som det gjort.

Det förslag, som nu framkommit, afser en fullständig förändring af det system, som under de sista 30 åren blifvit följdt i afseende på vår tullagstiftning, och en ärad talare på elfsborgsbänken har helt öppenhetigt förklaradt, att detta vore allenast en liten förkänning, det första steget på denna bana, och att om protektionismen segrade vid denna riksdag, skulle man allt snart få se ytterligare steg tagas i samma riktning. Ja, mina herrar, det är just det jag högeligen befarar och det är just derföre jag ytterst är motståndare till förslaget.

Vi minnas alla, åtminstone de flesta af oss, att det system, hvans införande nu föreslås, länge varit tillämpadt hos oss. Vi minnas äfven att detsamma efter många strider och noggranna ntredningar blef för 30 år sedan utbytt mot det, vi nu hafva, och för min del vågar jag påstå, att just den omständigheten, att vi förut tillämpat samma system, men utbytt det mot ett annat, kräfver så mycket större varsamhet, då det gäller att åter införa det. Hvar och en, som vill vara ärlig — jag menar ej dermed något för någon förnärmande — måste likvisst erkänna, att om man jemför våra förhållanden från början af femtioalet med hvad de äro i detta ögonblick, vårt land just under dessa år gjort de mest förvånande framsteg. Mot dem som således nu anse sig böra gå varsamt till väga, när man åter vill byta om system, åberopas från andra hållet ett skäl, som jag skall bedja att i största korthet få bemöta. Man säger: när alla andra länder öfvergifva detta system, kunna vi väl ensamma bibehålla detsamma? Med afseende på uttrycket »alla» har en väsentlig reduktion fått göras i

följd af anmärkningar från andra håll. För min del vågar jag påstå, att om också andra länder slagit in på den vägen, det derför icke är skäl för oss att följa exemplet, derest icke erfarenheten verkligen visat och konstaterat, att det ledd till något bättre. Hvad hafva vi då, mine herrar, för erfarenhet om det nya tullsystemets fördelar eller gagn från de länder, särskildt Tyskland, hvilka anslutit sig till det samma? För min del vågar jag påstå, att det i närvarande stund icke finnes någon sådan säker erfarenhet, som kan tillåta oss att bygga på detta system. Från Tyskland höras alltmer röster af missbelåtenhet och önskan att återgå till det gamla, och vi sågo till och med för några dagar sedan i en af våra tidningar en rapport från en svensk konsul, som meddelade, att någon *bestämd* erfarenhet om systemets fördelar ännu icke — efter sju års försök — kunde anses vunnin. Kan det då vara skäl att, innan man verkligen från dessa andra länder erfärit något lyckligt resultat af systemet, göra en sådan förändring, som nu föreslagits? Dessutom har jag den öfvertygelse, att just när man lider af ekonomiskt tryck, är tidpunkten ej lämplig att på bästa sätt och med lugn lösa en så svår ekonomisk fråga som den föreliggande. Om jag t. ex. ser på förhållandena i Tyskland, så framställdes åtminstone icke der förslag till förändradt tullsystem under en tid af svårt ekonomiskt betryck. Och samma försigtighet tror jag vi böra iakttaga hos oss, då det gäller att fatta beslut i djupt verkande ekonomiska frågor, och framför allt vore det orätt att göra det, då vi ej känna, hvart tankarne inom landet mera allmänt sluta sig. Jag tror att, liksom här i kammaren, äro äfven tankarne inom landet så pass delade, att det kunde vara skäl att åtminstone afbida någon säkrare erfarenhet om landets verkliga önskan.

För att återgå till den punkt, som närmast föreligger, eller frågan om spannmålstullar, så vill jag vara öfvertygad om att bevillningsutskottet verkligen med sitt förslag tror sig kunna afhjelpa det betryck, hvarunder vårt jordbruk lider. Utskottet säger på sid. 2 i betänkandet, att, så vida ej staten kommer jordbruket till hjälp, så måste det i dess nuvarande skick gå under, och den åtgärd, utskottet sjelf anvisat, är att försöka skaffa jordbruksidkarne ett mot produktionskostnaden mera tillfredsställande pris än för närvarande. Det är sålunda utskottets mening att genom de föreslagna tullarne kunna åstadkomma en förhöjning i spannmålsprisen. För min del tror jag att en sådan förhöjning också kommer att ega rum, men jag vågar å andra sidan bestämdt påstå, att af sådana tullsatses kommer ingalunda jordbruket att upphjelpas. Samme ärade talare på elfsborgsbänken, som jag nyss antydde, försäkrade här, efter en mycket noggrann utredning, som han verkställt, att tullarne icke skulle komma att inverka på hvad konsumenten betalar för sin vara. Jag får säga att denna bestämda och på sifferutredning grundade förklaring förvänar mig på det högsta. Ty om icke konsumenten skall betala mera för sin vara, huru skall då producenten kunna få mera betaldt för densamma? Och om icke producenten får mera för sin vara, huru skall då förhöjningen i varupriset kunna hjälpa jordbruket ur dess betryckta ställning? Utskottet säger att detta skall ske genom de förhöjda prisen. Friherre Klinckowström söker genom åtskilliga utdrag ur tabeller från Tysk-

*Frågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på omålen
spannmål.
(Forts.)*

land, utvisande att spannmålsprisen der gått ned, visa att priset icke kommer att höjas. Huru förena dessa motsatta meningar från det protektionistiska hållet? Förhållandet är emellertid att omedelbart efter tullarnes åsättande inträffade i Tyskland en förhöjning, som dock, till följd af andra orsaker, icke blef varaktig. Men icke desto mindre är det alldeles säkert, att *någon* slutligen måste komma att betala de tullsatsen eller tullinkomster, som åsättas och inflyta i statskassan. Och denne någon blir ingen annan än *konsumenten*.

Om nu, mina herrar, det botemedel, man nu erbjuder jordbrukaren — en obetydlig förhöjning af 2 kronor — efter min och jag tror de allra flestas öfvertygelse icke förmår lända till någon verklig hjälp eller förbättring uti det betryck, hvarunder vår modernäring för det närvarande lider, hvartill gagnar den då? Men låtom oss tillse, om icke denna tullsats i stället kan tillskynda andra skada. I det afseendet har det blifvit af flera talare påvisadt, huru som genom åsättande af dylika tullar icke allenast produktionskostnaderna för öfriga näringar, utan äfven existensvilkoren för en stor del af vår befolkning, nemligen alla mindre jordbrukare samt hela den arbetande klassen, komma att stiga. Visserligen erbjuder utskottet åt denna klass en förhoppning. Man säger: i fall I viljen underkasta eder denna tull, så blir följderna deraf en ökad arbetsförtjenst och bättre tillfälle till arbete. Hvad särskildt städerna vidkommer, skola de befrias från konkurrensen med en mängd arbetare, som i följd af jordbrukets dåliga ställning flytta in till städerna. Det förefaller mig något egendomligt, att man erbjuder en påtagligen så oviss förhoppning mot den säkra och vissa olägenhet, som genast och ovilkorligen måste uppkomma i följd af de höjda tullarne, och åtminstone fa vi väl erkänna, att arbetarne måste under några år underkasta sig stora olägenheter, innan förbättringen inträder. Jag tror att det är ganska betänkligt att framhålla ett sådant löfte, som man nu gifvit. Ingen förnekar att vi ej under dessa år lefvat under ett stort ekonomiskt betryck, under svårigheter, som äfven för den arbetande klassen kunnat vara rätt känbara, förnämligast genom den rådande arbetslösheten. Det måste likväl väcka förvåning att under denna tid följderna af denna arbetslöshet, hvilka eljest alltid pläga inställa sig, icke varit så synnerligen i ögonen fallande. Jag ber att här få särskildt fasta mig vid förhållandena i Stockholm i afseende å brott. Det är ju allmänt bekant att under tider af arbetslöshet ökas brottens antal. Jag har skaffat mig upplysning om huru det i detta fall gestaltat sig i hufvudstaden under de 4 sista åren. dock endast månaderna september—februari, då svårigheten att erhålla arbete alltid är större än under sommaren. Och då framgår, mine herrar, att under dessa sex månader 1883—1884 de för polisen kända brott här i Stockholm uppgått till 2,397, under 1884—1885 till 2,621, under 1885—1886 till 2,528 samt under det sista halfåret 1886—1887 till 1,983. Vidare har jag sökt att från ett ganska stort antal arbetsgifvare i Stockholm erhålla åtskilliga upplysningar för att kunna bedöma arbetslösheten. Jag vill ej besvåra herrarne med några siffror. Men jag kan nämna, att inom något öfver 100 större fabriker i Stockholm arbetarnes antal denna vinter icke i någon väsentlig grad nedgått under hvad det var förlidna år.

Dock vill jag tillägga, att på ganska många ställen har arbetstiden blifvit nedsatt likasom arbetslönen. Dock långt ifrån på alla.

Det skulle ju vara rätt intressant att undersöka, huru det varit möjligt att under så svåra tider, jemförelsevis så få olyckliga förhållanden i afseende på arbetsklassens ställning inträffat; för min del tror jag att förklaringsgrunden är lätt att finna. Den ligger hufvudsakligen i de billiga lefnadskostnader, som under detta år varit rådande. Och det vore mindre välbetänkt att under närvarande förhållanden söka förringa värdet af den välsignelse, som legat häruti.

Mina herrar, här har uti denna kammare blifvit så mycket taladt från både det ena och det andra hållet, alla skäl för och emot åberopade, och jag tror ej att det nu mera låter sig göra att rubba någons öfvertygelse i denna fråga. För att icke taga kammarens tid något längre i anspråk har jag blott velat tillkännagifva min ställning till frågan. Den är fullkomligt oförändrad från förra riksdagen, då jag under den tid, som sedan dess förflutit, ej funnit något enda skäl att frångå den. Och jag vill slutligen tillägga, att den hjälp, som bevillningsutskottet här velat erbjuda landtbruket, kan innebära en fara, ty genom den förhoppning om bättre tider, som utskottet framhåller såsom en följd af dessa tullar, kunna lätt förlamas den energi, den omtanke och den sträfvan till sparsamhet, som likvisst äro de säkraste medlen att upphjelpa den nuvarande ställningen.

Jag yrkar afslag å utskottets betänkande.

Herr Gahn: Herr finansministern berörde under gårdagens debatt en synpunkt af frågan, som för mig länge varit kärnpunkten deri, då jag sökt reda mina begrepp angående det föreliggande ämnet, nemligen det inflytande, som senare tidens utvecklade kommunikationer haft på allmänna rörelsen. Jag har icke kunnat bättre förstå, än att, då människonillet utfunnit dessa välsignelsebringande inrättningar, såväl till lands som sjös, det omöjligen kan ligga någon tanke eller något berättigande uti att söka omintetgöra dess välgörande verkningar för människoslägtet. För den gamla världen med dess öfverbefolkning och dess trängsel om lifsmedlen, kan jag ej finna annat än en stor fördel, att nya länder med dess rikare tillgångar å lifsförnödenheter öppnas för den europeiska marknaden och tillföra den af sitt öfverflöd. Menniskoslägtets lifsvilkor måste ovilkorligen deraf förbättras.

Hvad är det då nu, som de protektionistiska sträfvandena gå ut på? Jo, att söka förtaga verkningarna af dessa goda uppfinningar. Man vill genom tullar förhindra och utestänga tillförseln af lifsmedel till vår verldsdel från andra länder, hvarest de kunna produceras billigare. Detta har för mig varit en så bestämmande åskådning i denna fråga, att det måste vara mycket viktiga skäl, som skulle kunna förmå mig att frångå densamma.

Hvilka äro nu de olägenheter, som åberopats för att vi skulle förhindra en rikare tillförsel af lifsförnödenheter från andra länder?

Man har då i främsta rummet sökt framhålla det allmänna betryck, som för närvarande skulle vara rådande, synnerligast hvad jordbruksnäringen anginge. Jag vill gerna erkänna, att det finnes ett sådant å vissa orter, men åter igen å andra orter kan jag försäkra

*Ifrågasatt tull
på omalen
spannål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)*

att det ej existerar. På de orter, der egendomsspekulationen har varit särdeles lifaktig, der prisen uppjagats till en onaturlig höjd och man tillhandlat sig stora egendomar utan motsvarande kapitalstyrka samt lånat upp penningar mot 5 à 6 procent ränta i förhoppning att blott spannmålsprisen stego, skulle det ej blifva svårt att betala räntorna, ja, då har det gått, som det alltid plär gå i dylika fall, att, när prisen fallit, så hafva egendomsköparne gjort konkurs.

Deremot de, som sitta på ärfda egendomar, eller för dem erlagt en måttlig köpeskilling, de reda sig nog, med iakttagande af större sparsamhet, än då spannmålen står i högt pris. Detta är min erfarenhet.

För att styrka och bevisa, att jordbrukets ställning skulle vara så förtviflad, har man framkommit med en hel del uppgifter om exekutiva auktioner, å hvilka egendomar blifvit sålda under taxeringsvärdet. Det är faktiskt, att så har skett, men icke bevisar detta, att de också blifvit sålda under verkliga värdet. Så anfördes ett exempel, att en egendom, taxerad till 460,000 kronor, blifvit å exekutiv auktion försäld för endast 205,000 kronor. Om den, som citerade detta exempel, haft reda på de närmare förhållandena i detta fall, skulle han säkert funnit det ganska naturligt. Egendomen var af förra egaren köpt för ett allt för högt pris, på spekulation att afverka skogen. Denna blef också mycket riktigt afverkad, men egendomen i öfrigt vansköttes. Å den exekutiva auktionen inropades egendomen af en persou, som hade stora inteckningar i densamma, så snart köpesumman steg så högt, att den kom in på hans inteckningar. Så förhöll det sig i detta fall, och så förhåller det sig med de låga försäljningsprisen vid många exekutiva auktioner, då en inteckningshafvare icke låter köpesumman gå upp till hela inteckningsbeloppet utan stannar, så snart han kommit in på sin fordran.

En annan orsak dertill, att egendomar vid försäljning icke gå upp till taxeringsvärdet, ligger enligt min tanke deri, att för några år sedan en onaturlig förhöjning af taxeringsvärdet mångenstädes egde rum. Dels hade några goda år följt på hvarandra, så att man trodde sig kunna beräkna egendomsvärden efter de då rådande höga spannmålsprisen, och dels hade ett cirkulär från vederbörande utkommit, att man borde höja taxeringsvärdet. Jag vill icke klandra detta cirkulär, ty på vissa orter voro egendomarne verkligen för lågt taxerade; men af ovist nit tillämpades detta cirkulär äfven å de orter, der egendomarne förut voro taxerade till sitt fulla värde. Särskildt blef å flera orter, som jag känner närmare till, egendomarnes taxeringsvärde ofta höjdt med 10 till 20 procent och bestämdt öfver det verkliga värdet. Ått sedermera, då spannmålen en längre tid stått i lägre pris, äfven egendomsvärdena måste falla under de för höga taxeringsvärdena, är helt naturligt, men bevisar icke att jordbruket såsom näring råkat i betryck, utan endast att en del egendomsegare fått sin beräknade förmögenhet reducerad, och sådant inträffar inom alla näringsgrenar.

Vidare har man här åberopat svårigheten för jordbrukarne att få sälja sin spannmål, särskildt sin råg, till något pris och man har anfört såsom exempel, att jordbrukare ej fått sälja sin råg hvarken i närmaste landsortsstad eller ens i Stockholm, der ingen heller ville köpa den. Det är mycket möjligt och äfven ganska naturligt, att om en person

vill sälja en vara på en olämplig tid eller till någon, som redan från ^{frågasatt tull} annat håll försett sig dermed, han icke vinner afsättning för varan. ^{på omalen} Jordbrukaren får tänka efter, hvar han lättast kan få sälja sin råg, ^{spannål.} likaväl som alla industriidkare sina produkter, och får inte begära att ^(Forts.) blifva af med den på platsen eller att köpmännen i närmaste lilla stad skola vara spekulanter på densamma. För mina arbetare är jag en ganska betydlig köpare af spannål i de norra orterna, men får sällan anbud af jordbrukare, utan måste vända mig till köpmän med förfrågan om de vilja leverera mitt behof. Får jag någon gång ett anbud ifrån jordbrukare, är det oftast högre än köpmännens pris.

Härvid måste också tagas i betraktande, att under de föregående två åren den svenska rågen i allmänhet varit af så underhållig kvalitet, att man icke rimligtvis kunnat tvinga sina arbetare att förtära den. Till följd deraf har man nödgats skaffa utländsk vara, och då arbetarne nu blifvit vana att få god och bra utländsk, misstro de den svenska rågen och tro den utländska vara bättre. Men sådana förhållanden äro ju blott öfvergående och försvinna snart, då det visar sig att man kan få billig och bra råg inom landet.

Här har äfven mycket omordats den allmänna opinionen i landet, som skulle vara för införandet af spannålstullar. I sådant afseende har man åberopat landstingen och kommunalstämmorna. Det är icke underligt, att man kan få sådana opinionsyttringar från dessa korporationer, som bestå i regeln af medelstora eller större jordbrukare, hvilka lätt nog torde kunna förmås att underskrifva petitioner med begäran om tullar, derest man förespeglar dem fördelar af skydd för jordbruksalster. Men att befolkningen i sin helhet önskar lifsmedelstullar, det vill jag bestrida. Inom den ort, der jag har min verksamhet, är det åtminstone endast mindretalet af befolkningen, som tror på nyttan af tullar.

Man har vidare skarpt, mycket skarpt, framhållit den arbetsbrist, som nu råder. Äfven i detta afseende nödgas jag yttra några ord. Inom de orter, dit min verksamhet sträcker sig, har jag icke förnummit någon arbetsbrist. Att sådan möjligen här och hvar inom landet förekommer, beror till stor del derpå, att under de senare åren en mängd arbetare haft god förtjenst och kunnat samla besparingar. De hafva under de goda tiderna köpt sig hus och slagit sig ned såsom själfständiga arbetare för att lefva på de tillfälliga arbetsförtjenster de kunna få. Det är tydligt att under vissa perioder svårighet för sådana arbetare kan uppstå att dagligen få sitt dagsverke. Vilja de beqväma sig att återgå i fast tjänst, hvilket de också på många ställen gjort, försvinner vanligen till största delen den öfverklagade arbetsbristen på dessa ställen.

Med en hel del statistiska siffror har man sökt bevisa, dels att landets finansiella ställning skulle vara undergräfd och dels att spannålstullar, enligt hvad erfarenheten från andra länder gifvit vid handen, icke skulle öka lifsförnödenheternas pris. Jag tror att det förhåller sig med dessa statistiska siffror som med siffror i allmänhet, att man nemligen måste vara mycket noggrann och försigtig vid deras begagnande, så att man icke kommer till orimliga resultat. Litet hvar af oss har kanske varit utsatt för att, när han gjort någon beräkning, tappa en

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

siffrorna eller sätta ett decimalkomma på orätt ställe, och sålunda kommit till ett resultat, som sunda förnuftet sagt en, att det måste vara origtigt. Så tror jag är förhållandet med en hel del af de här gjorda sifferberäkningarna och deras resultat. Vill man blott taga sunda förnuftet till hjälp, när man granskar resultatet, finner man att detta är så orimligt, att något fel måste vara begånget i kalkylen. Först och främst tror jag detta vara fallet med uppgifterna om Sveriges oerhörda underbalans i merkantilt afseende. Det har redan af en föregående talare blifvit upplyst, att vid uppgörandet af dessa statistiska sifferuppgifter om ut- och införselsvärden, den stora del af vår vinst, som ligger i frakterna, helt och hållet faller bort. Läger man dem till, blifva icke siffrorna så fasligt oroande. Vidare tror jag, att det förhåller sig på samma sätt med de uppgifter, som skulle visa, att spanmålstullar icke fördyra lifsmedlens pris. Äfven i dessa beräkningar har man tappat bort en vigtig faktor. Man har nemligen icke tagit i betraktande att, om tullar icke varit pålagda, prisen kanske skulle stått mycket lägre. Då detta icke skett, bevisar man ingenting med de nakna siffrorna.

För att nu öfvergå till tullarnes inflytande på andra näringar än jordbruket, vill jag till en början nämna, att det här så ofta framkomna påståendet, att tull på lifsmedel icke höjer dessas pris, enligt min åsigt är alldeles ohållbart. Sådant kan vara förhållandet under ett eller annat år, då prisens stegring motverkas af andra omständigheter; men såsom en allmän regel står det dock fast, att skatt på en vara i längden håller denna vara i högre pris, än om skatten icke funnits. I synnerhet måste detta vara förhållandet i ett land, der det bevisligen icke finnes öfverflöd på den vara, som sålunda beskattas. Jag måste således utgå från den förutsättning, att spanmålstullar förr eller senare komma att fördyra spanmålen.

Detta fördyrande af spanmålen verkar visserligen en något ökad inkomst för dem, som försälja denna vara, men den verkar nödvändigtvis en ökad utgift för alla, som köpa den. Den del af folket, som alldeles gifvet alltid måste köpa spanmål, är hela den massa af folk, som sysselsättes inom industrien, t. ex. inom jern- och metallindustrien, alla grufvbrytare, alla skogsarbetare, alla verkstadsarbetare, med ett ord alla, som inom denna industri eller dess binäringar äro anstälde. För dessa komma otvifvelaktigt lefnadsomkostnaderna att höjas genom spanmålstullar, under det att de näringar, i hvilka de erhålla sysselsättning, arbeta under så ogynsamma förhållanden i konkurrensen på den utländska marknaden, hvarest de *måste* söka sin förnämsta afsättning, att de icke blott icke kunna höja arbetsprisen, utan måste, om de skola kunna fortsätta sin verksamhet, snarare sträfva att sänka dem. För ett land, hvilket, såsom Sverige, måste taga en stor del af sina lifsförnödenheter från utlandet, måste det vara af stor vikt att se till, huru våra exportindustrier, som skola betala våra förbindelser till utlandet, kunna uppehållas och gynnas. Sverige har genom sitt aflägsna läge, sitt hårda klimat, genom sin relativt högre penningränta m. fl. andra tryckande omständigheter, en ogynsam ställning gent emot den utländska konkurrensen, men har hittills haft åtminstone en fördel, nemligen jemnare och billigare arbetspris. Skulle man nu genom

dessa spanmålstullar söka beröfva oss äfven denna fördel, fruktar jag att många af våra exportindustrier skulle komma att nödgas inskränka eller kanske helt och hållet inställa sin verksamhet.

Beträffande de statistiska uppgifterna, som skulle ådagalägga att spanmålstullar icke förhöja brödpriset, behöfver jag icke upprepa, hvad jag vid föregående tillfällen framhållit, att dessa bevis och exempel endast gälla de få stora städerna i Sverige. Hela landtbefolkningen, liksom äfven större delen af befolkningen i våra småstäder, går icke och köper sitt bröd i bagarboden, der brödet kostar mera, än om det bakas hemma. I de större städerna hålla bagarne ett temligen konstant pris, som icke vexlar för dagen, allt efter som spanmålspriset stiger eller faller. Men på landet, der man köper spanmål och sjelf bakar sitt bröd, der begriper hvarje arbetare och hvarje arbetarehustru, att brödkakan blir dyrare, om spanmålstullar påläggas och spanmålspriset ökas.

Såsom en motvigt mot de förluster, som, enligt min tanke, aldeles gifvet skulle drabba jernhandteringen genom påläggandet af tullar på lifsförnödenheter och deraf föranledda förhöjda arbetspris, har man erbjudit äfven jernhandteringen skydd för dess produkter. Men detta skydd skulle gagna endast en försvinnande qvantitet af det jern, som produceras, och sålunda på intet vis ersätta den förlust, som tillskyndades jernhandteringen i dess helhet. En talare har visserligen uträknat, att 40 jernverkstäder skulle kunna hos oss uppstå för tillverkande af det jern, som nu importeras, men som till följd af det påtänkta tullskyddet skulle hållas ute från landet. Dessa verkstäder blefve minsann icke stora! — Det kan ju vara tilltalande för den patriotiska känslan, att vi skulle kunna sålunda undvara det tyska eller det belgiska jernet. Men hvad är det här fråga om för slags jern? Det har man icke gjort sig reda för! Dels är det sådant jern, som visserligen är af sämre kvalitet än det svenska, men dock aldeles tillräckligt godt för det behof, hvartill det användes. Det skulle väl vara orimligt att tvinga de svenska konsumenterna att i stället köpa vårt jern, som alltid måste betinga högre pris. Dels är det också gröfre jernartiklar, hufvudsakligen för byggnadsbehof, såsom grofva jernbalkar, större plåtar o. s. v., hvilka i Sverige icke tillverkas och äfven om tull påläggas näppeligen komma att tillverkas. För sådan tillverkning fordras så stora och dyrbara anläggningar, att det icke är tänkbart att vi inom landet, så länge befolkningen icke är större än nu, skulle finna nödig afsättning för sådana jernverk, och att tänka på export af sådana artiklar är ju omöjligt, med våra högre jernpris. — Det är enligt mitt förmenande en lycka för oss att kunna erhålla detta billiga jern utifrån och till högre pris försälja våra bättre varor till utlandet.

Härmed har jag velat i korthet uttala min uppfattning i denna fråga. Den är densamma som jag uttalat under debatten om samma fråga vid senaste riksdag, och jag anhåller nu att få förena mig med dem, som yrka afslag å utskottets betänkande.

Herr Lithander: Måhända hade jag icke bort upptaga kammarens tid med något yttrande i denna fråga, då jag redan vid förra

*frågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull riksdagen angaf min åsigt i densamma, men jag anhåller likväl att få
på omaleu säga några ord.
spannmål.

(Forts.)

Det starka och ihärdiga motstånd, som göres mot införande af tullskydd för våra näringar, förefaller mig hardt när oförklarligt, då vi hafva en mångårig erfarenhet, som torde mana dertill, och då jag måste antaga, att hvar och en, som inser hvad som kan gagna fosterlandet, äfven vill med sin sträfvan bidraga till detta gagn.

Att vårt jordbruk lider betryck och hotas med att komma i ännu större sådant, torde väl icke kunna förnekas eller vara för någon obekant, men det oaktadt vill man på inga vilkor göra någonting för att åtminstone bereda den svenska jordens produkter något litet företräde i landets egen marknad framför andra länders jordbruksalster, hvilka i betänklig grad öfvermätta densamma; oaktadt jordbruket ju med skäl kallas vår modernäring och alla klassar af svenska folket, i mer eller mindre grad, obestridligen äro för sin existens beroende af att denna näring kan bedrifvas; — oaktadt den svenske jordbrukaren är underkastad ett tungt arbete och dryga skatter, så gifves det, som man finner, ännu mången, hvilken hvarken anser det såsom en skyldighet eller uppfattar det såsom ett allmänt svenskt intresse att ens i ringaste mån bereda någon fördel åt den svenske jordbrukaren framför utländingen, i afseende på afsättningen inom våra egna gränser.

Motståndarne till tullskydd se, så att säga, genom förstoringsglas, förmenta och verkliga olägenheter deraf, och jag vågar säga att de ofta på ett ganska klandervärdt sätt missleda uppfattningen hos den del af folket, som ej eger förmåga att sjelf se klart in i förhållandena.

För konsumenterna äro de föreslagna tullsatserna verkligen af en försvinnande liten betydelse, och något tal om svälttullar eller ett orättfärdigt fördyrande af vårt dagliga bröd, borde icke komma öfver en sanningsälskande mans läppar.

Man tillropar ofta den svenske landtbrukaren och den svenske industriidkaren: »Sälj dina produkter, sälj dina industrialster *lika billigt* som utländingen, så får du sälja, då finner du alltid köpare.»

Jag vill bestrida att dessa löften alltid kunna infrias, ty dels lider svensken af det kända lytet att ringakta sitt eget och föredraga det utländska, och dels är det fullkomligt omöjligt för vare sig den svenske landtbrukaren eller industriidkaren att underhålla en sådan legion af agenter, som utländingarne nu för tiden bestå oss med här i landet, genom hvilkas påpasslighet, envishet och förslagenhet de svenske köparne få sina behof öfver mättan väl fyllda — naturligtvis icke med den förklenade och tillbakasatta svenska varan — nej visst icke, utan så vidt möjligt är med den utländska.

När behofvet alltså på detta vis redan en gång blifvit fylldt, hvad har då den svenske jordbrukaren, den svenske industriidkaren att göra? Något företräde i landets egen marknad vill man icke bereda honom, nej, der har han att täfla med den obeskattade utländingen samt stå risken att, ifall denne är öfvermäktig, då må svensken och hans näring gå under.

Kan detta vara nyttigt och helsosamt för oss i längden?

Jag tror det icke.

Såsom köpman har jag varit i tillfälle att under mer än 30 år på

nära håll noggrant iakttaga, hvilken förqväfvande inverkan ett utländskt, delvis hit öfverflyttadt, handelsintresse förmått att utöfva på den svenska industrien. Jag har sett huruledes det svenska arbetet oftast fått vika och icke kunnat komma sig för gent emot importen. *Ifrågasatt tull på omalen spannmål.* (Forts.)

Det kan naturligtvis icke vara min mening att besvära kammaren med en detaljerad redogörelse för dessa iakttagelser, ehuru desamma vore fullkomligt på sin plats, då frågan om en förändrad lagstiftning nu föreligger, och just en förändrad, mera protektionistisk tullagstiftning torde vara det enda praktiska medel, som står oss till buds att använda såsom hämsko på en ruinerande import, men då en ärad ledamot af denna kammare hade gjort sig den mödan att ur taxeringslängderna i Stockholm och Göteborg hemta uppgifter öfver åtskilliga industriidkares beskattning, hvilka uppgifter han meddelade kammaren vid remissen af den stora tullmotionen, så föranledes jag deraf att vidröra en sida af saken, hvilken af samme ärade ledamot lemnats obeaktad.

Han ville med sina taxeringssiffror visa, att det finnes många industriidkare och industriella verk på dessa platser, hvilka hafva rätt stora inkomster. Gud ske lof att så är förhållandet, det skulle i sanning vara högst beklagligt, om icke de åberopade taxeringarne skulle i Sveriges två största städer kunna framletas bland dess industriidkare. Det hade emellertid varit af *minst lika stort intresse* och för saken mycket belysande, derest den ärade ledamoten behagat framlägga en approximativ beräkning öfver de stora förmögenheter, som blifvit samlade medelst införande i Sverige af öfverflöds- och lyxartiklar, af s. k. korta varor — af tyska manufakturvaror, i hvilka ofta ligga liten eller ingen valuta, — af, öfver hufvud, alla sådana fabrikat, som antingen varit obehöfliga eller ock kunnat göras lika bra och lika billigt i Sverige.

Derest den ärade ledamoten gjort en beräkning öfver de kolossala kapital, som förtjenats på denna handel, då skulle han i sanning kunnat komma med summor, som varit egnade att i hög grad förvåna, om också icke glädja kammaren.

Dessa summor skulle otvifvelaktigt utgjort en god ledning, då man vill förklara orsakerna till den utbredda fattigdomen i Sverige, och de skulle äfven gjort det för oss tydligt, hvarför vi af dem, som lyckliggjort oss med nämnda varor, på köpet erhållit det föga smickrande namnet »die dummen Schweden».

Jag tror förvisso att det för hvarje svensksinnad man måste kännas såsom en smärtsam förödmjukelse, då, vid granskning af de föremål, som omgifva honom i hans hem, i butiker och öfver allt, hans öga oupphörligt mötes af idel utländska föremål, då deremot alster af svensk näringsflit intaga ett anspråklöst och tillbakasatt rum.

Hos mig har allt mer och mer den uppfattning stadgats, att det nationella arbetets stora betydelse i ekonomiskt och sedligt afseende icke blifvit insedd och uppskattad här i Sverige, hvilket är så mycket beklagligare, som ett hufvudvilkor för ernående af ekonomiskt oberoende just torde vara det nationella arbetets befrämjande.

Vore det nationella arbetets betydelse hos oss insedd och värderad, så skulle icke, såsom nu är fallet, många aktade män kunna intaga

Ifrågasatt till den, snart sagdt, fiendtliga ställning gent emot utvecklingen af vårt på omalen spannmål. industriella lif, som de nu beklagligen göra.

(Forts.

Att en del kosmopolitiska köpmän, hvilka väl knappast kunna antagas hysa intresse för svenska folkets framtida lycka utan blott afse att här tillfredsställa sitt rofgiriga vinstbegär och sedan möjligen draga hädan, att de öppet och i hemlighet göra motstånd, då det gäller att befrämja svensk näringsflit, det finner jag förklarligt, ty dels öfverensstämmer icke industriens framgång hos oss med deras handelsintressen, och dels befrämjar sådant ej heller i öfrigt det mål, de satt sig före att vinna.

Om detta mål får man lätt ett klart begrepp, derest man erinrar sig det råd Moses Montefiore gaf sina vänner på ett möte i Frankfurt; det löd: »I skolen först eröfra penningen och pressen, sedan kunnen I eröfra verlden.»

Eröfringsarbetet, i den riktning som här menas, har bedrifvits med framgång i Sverige och redan hunnit ett godt stycke på väg.

Vore, säger jag, det nationella arbetets betydelse här insedd och till fullt värde uppskattad, då skulle ej heller kapitalet så motvilligt ställa sig till industriens förfogande som nu är fallet, liksom den intelligenta arbetskraften icke så ogerna som nu skulle egna sig åt industrien.

I handelns tienst är deremot kapital och goda arbetskrafter i öfverflödande mängd sysselsatta med att bland det skuldsatta svenska folket sprida utlandets jordbruks- och industrialster, hvilket hittills lyckats så bra, att sedan vi svenskar i betalning för hvad vi få från utlandet lemnat våra trävaror, vårt jern, våra metaller, vår hafre och det lilla, vi i öfrigt kunna exportera, till ett sammanlagdt belopp af ca 240 millioner kronor årligen, så blifva vi dock för vår konsumtion derutöfver i skuld hvarje år med ca 90 millioner kronor och sedan vår skuld till utlandet alltjemt stigit, kostar densamma oss för närvarande inalles ca 30 millioner årligen i räntor och annuiteter.

På denna bana vilja herrar frihandlare att vi skola fortgå. Hvem som vill må biträda denna fortgång, — jag gör det icke — ty jag kan icke se något annat slut på en så oklok hushållning än armod och förnedring för det svenska folket.

Till de herrar, som hafva den förvända åsigten, att kroppsarbetarne skulle gynnas medelst frihandeln men deremot skadas genom tillämpning af en protektionistisk tullagstiftning, till dem får jag säga, att jag icke förstår dem och att jag icke har tillit till deras system.

Vilja de slå om och sätta den svenske arbetaren i främsta och den utländske i andra rummet, det vill säga, att först och främst se till, att våra arbetare hafva tillfyllest med lönande arbete, då skall jag godkänna det namn herrarne vilja gifva sig af arbetarnes vänner och beskyddare, men icke förr.

Att deremot genom frihandelns verkningar så att säga öfverflytta arbetsförtjensten från våra arbetare till utlandets, det är väl just att taga brödet från munnen på de förstnämnde.

Vill man befrämja samhällets bästa i dess helhet, följaktligen äfven kroppsarbetarnes, så må man då befrämja det inhemska arbetet.

Under denna debatt har man fått höra flera talare, hvilka icke

allenast förnekat, att landet lider betryck och är i ekonomiskt afseende sjuk, utan tvärt om velat bevisa, att allting är så bra, som det någonsin kan och behöfver vara.

Kunna dessa herrar då verkligen på fullt allvar mena, att ett bättre resultat än landets nuvarande ekonomiska belägenhet icke skulle kunnat ernås under mer än 70 fredsår, och med de rika inkomstkällor, ur hvilka vi haft att ösa — ja, då får jag säga, att dessa herrars förnöjsamhet är vida större än deras omdömesförmåga.

En talare från Norrland, hvilken i går hade ordet, klandrade skarpt bevillningsutskottets betänkande och förslag, hvarjemte han tillät sig att söka kasta löje deröfver. Jag beder få säga denne talare, att utskottet med jemmod skall bära hans klander och lemna hans qvickheter å sitt värde, väl vetande, att denne talare, så vida man får döma af hans yttrande i fjol, sannolikt aldrig skall känna sig tillfredsstäld med något betänkande eller förslag från bevillningsutskottet, om icke möjligen ett sådant, som endast ginge ut på att exportera skog och människor.

Till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet beder jag att få framföra en ödmjuk och upprigtig tacksägelse för den maning, han i går stälde till det svenska folket — nemligen att mera än hittills bygga framtiden på sparsamhet, klok hushållning och ett ihärdigt arbete —, denna maning var väl behöfelig, och att följa den är att bygga på säker grund. Jag vågar dock erinra om de ringa utsigter, som finnas för att dessa beaktansvärda ord skola kunna förverkligas i förening med frihandel, hvilken medför stora lockelser till öfverdåd och lyx, men uppmuntrar föga till arbete.

Jag beder få yrka bifall till utskottets förslag.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Herr Cederberg: Skall jag väl våga, herr vice talman, börja mitt anförande med en bekännelse, som måhända skaffar mig till fiender så väl frihandlare som protektionister? Många gånger har jag nemligen gjort mig den frågan: är jag frihandlare? och jag har derpå mest sanningsenligt svara nej. Är jag då manne protektionist? Nej, icke det heller! Men hvad är jag då? Jo, på tullagstiftningens område är jag konservativ, det vill säga, att innan jag får utredt, att det nya, som man vill sätta i stället för det närvarande, är bättre, vill jag icke ändra system; till dess är jag således frihandlare.

Vid min ankomst till 1885 års riksdag var jag i denna fråga odeciderad, och saknande tid samt måhända äfven förmåga att arbeta mig in i densamma, fann jag beqvämast att låta andra tänka för mig. det vill säga jag beslöt mig för att under diskussionen söka få de upplysningar, som kunde bestämma mitt handlingssätt. Detta var dock ett något vågadt experiment, ty ena ögonblicket, när jag hörde herr Bennich, kände jag en maning att ropa: »jag instämmer», men samma maning kände jag strax derpå, då jag åhörde herr Dahl; jag måste sålunda taga mitt parti och stå kvar på min konservativa ståndpunkt samt röstade för bibehållande af status quo. När jag så fann att det icke gick an att låta andra tänka för mig, »så tog jag till att tänka sjelf, så godt jag det förstod». I min stackars hjerna dansade protektionism,

Ifrågasatt tullfrihandel på omalen spannmål. (Forts.)

frihandel, importöfverskott, handelsbalans m. m. sin brokiga dans, men jag lyckades till sist få fatt på handelsbalansen, hvilken gjort mig synnerligt hufvudbry. Den har behandlats förut under diskussionen af talaren från Skåne, af talaren från Norrbotten, men utan resultat. Så väl från statsrådsbänken som från göteborgsbänken fick man höra, hvad som förut var mig nogsamt kunnigt, att denna del af statistikerna icke är och svårigen kan vara absolut tillförlitlig. — Under förmodan att den kunde ega en relativ tillförlitlighet har jag dock underkastat den en bearbetning och dervid uppställt en jmförelse mellan de länder, som hafva protektionistisk och de som hafva frihandelsvänlig tullagstiftning, på så sätt att handelsbalans och statsskuld beräknats pr invånare, för att siffrorna inom olika stora länder skulle kunna med hvarandra mera direkt jmföras. — Materialet är hemtadt ur de tabeller, som förekomma i »Svenska almanackan» och hvilka i all sin blygsamhet nog äro tillförlitliga, men måhända icke fullt följt med sin tid. — Resultaten af denna bearbetning äro sammanförda i denna tabell.

Öfverskott af utförsel (+) och införsel (−) samt minskning (+) och ökning (−) af statsskuld, allt i kronor pr person enligt svenska almanackan årgångarne 1875—1887.

	Öfverskott af utförsel (+) och införsel (−)		Statsskuldens minskning (+) och ökning (−) enligt årgångarna 1875—1887.	Statsskuld enligt 1887 års årgång pr invånare. kt.
	enligt årgångarne 1875—1886.	enligt 1887 års årgång.		
Sverige	— 12	— 19	— 27	53
Norge	— 26	— 23	— 37	55
Danmark	— 29	— 46	+ 10	96
Ryssland	— 0,50	+ 21	— 38	112
Finland	— 15	— 17	— 7	23
Tyskland	— 20	+ 0,40	— 4	62
Österrike-Ungern	— 1	+ 60	— 61	222
Nederländerna	— 74	— 124	— 35	372
Belgien	— 40	— 12	— 105	217
Storbritannien och Irland	— 65	— 47	— 20	366
Frankrike	— 11	— 19	+ 53	377
Spanien	— 3	— 1	— 34	430
Portugal	— 10	— 13	— 141	404
Italien	— 3	— 6	— 62	285
Förenata staterna	+ 10	+ 11	+ 81	107

Jag tänker icke trötta herrarne med en närmare redogörelse för hvad jag der sammanfört, men det torde dock tillåtas mig att beröra ett par länder. Sveriges handelsbalans uppgick nemligen i medeltal per år och person enligt de 12 senaste årgångarne till 12 kronor, och enligt sista årgången till 19 kronor. Sveriges statsskuld, som i närvarande ögonblick är 53 kronor per person, hade under tiden ökat

Ifrågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)

icke är någon frihandelstaxa. Den upplysningen var öfverflödig, ty alla veta vi, att den innebär ett frihandelssystem utan allt system, ty på samma gång man skyddar en mängd näringar, lemnar man landets hufvudnäringar utan allt skydd, och det är detta som gör att orättvisan är så stor. Jag kan icke finna, att den, som har till uppgift att producera något här i landet, skall, derföre att den vara han producerar är ett allmänt och viktigt lefnadsbehof, derföre ställas utan allt skydd, och skall han ruineras derföre, att man icke vill höra talas om dyrt bröd. Sjelf får han betala tull för varor, hvaraf han har behof, men när han begär rättvisa och skydd för sig, då går det icke för sig. Vi få tacka Gud, att vi kunna producera spannmål i vårt land och skaffa oss eget bröd. Lägges denna produktion uteslutande i utlandets hand, då skulle jag djupt beklaga fäderneslandet. Ty icke nog med, att det svenska jordbruket försörjer en sådan massa af landets invånare, utan genom våra kommunallagar har ålagts andra pligter, ja rent kristliga pligter, som aldrig skulle kunna uppfyllas, i fall man vill störta vårt jordbruk. Och hvartill skulle detta leda, annat än till förtvifvan och nöd.

Vidare sade samme talare, att vi protektionister ville tvinga förädlingsindustrien att få sina tillverkningskostnader höjda. Hvarifrån han fick den sköna tanken, det vet jag icke. Hafva vi protektionister velat påtvinga våra fabriker och näringar någon olägenhet? Nej, det är icke vårt program. Vi vilja hjälpa så många, som kunna hjälpas, men det är icke protektionisterna, som hafva skaffat oss tarifftraktater med främmande länder, hvilka traktater gjort det till en absolut omöjlighet att kunna åstadkomma hvad vi vilja. Det finnes, mine herrar, en paragraf, jag tror det är den adertoude i den franska handelstraktaten, som säger ungefär följande: att om under traktatstiden någon af de respektive länderna skulle önska någon förändring i denna traktat, så kan sådant ske genom att de respektive regeringarne genom sina diplomater underhandla derom. Hvad är det för en gren inom jernindustrien, som vi beklagligtvis icke kunna skydda? Jo, det är just hvad den franska traktaten förbjuder oss, nemligen att åsätta tull å redskap, ångmaskiner och maskiner i allmänhet. Jag har gjort mig noga underkunnig derom, att här har icke i mannaminne från Frankrike införts en enda ångmaskin eller dit hänförligt. Tro då herrarne, att underhandlingar från vår sida icke skulle kunna inledas, synnerligast att kunna fransmännen icke skulle lida något förfång för sin industri, men härigenom tillåta oss att i detta fall handskas något mera sjelfständigt med vår tulltaxa. Och skulle de visa motstånd, då hafva vi något att qvitta med, nemligen den för herrarne välbekanta konjaksfrågan. Samme ädle talare begagnade äfven uttrycket »bevilningsutskottets laboratorium», också ett vackert uttryck. Men den ärade talaren har sjelf i många år deltagit i samma utskotts arbeten, och der laborerades äfven under hans tid fastän i en annan rigtning; och han var minsann icke den minste laboratorn. Vidare säger samme talare, jag fäster mig egentligen vid honom, emedan han är en så framstående man, hvars råd gälla så mycket — han säger, när han talar om förädlingsindustrien, om jag hörde rätt, att det skulle vara endast tre slag af industri, som skulle få någon verklig nytta genom

egentligen det som i dag blifvit sagdt, som uppkallat mig och hvar-*frågasatt tull*
 öfver jag vill yttra mig, och särskildt mot en mycket talangfull talare, *på omalen*
 som haft det mest fulländade anförande, hvad formen beträffar. Gran-*spanmål.*
 skar man deremot sjelfva innehållet och jemför premisserna med kon-
 klusionen, finner jag dervid, att premisserna äro origtiga, och följakt-
 ligen måste jag också helt naturligt finna äfven hans konklusion orig-
 tigt. Han säger, bland annat, att detta bevillningsutskottsbetänkande är
 klandervärdt och till och med dåligt. Ja, mine herrar! Bevillnings-
 utskottets ledamöter hafva icke tillsatt sig sjelfve, utan det är Riks-
 dagens båda kamrar, som valt oss, och följaktligen få kamrarne nöja
 sig med utskottet sådant det är.

Hvad beträffar sjelfva motiveringen i detta betänkande, uti hvilket
 det snart sagdt icke finnes ett ord, vid hvilket man icke fäst sig eller
 hvaröfver man ej gjort anmärkning, så vill jag nämna, att först och
 främst har utskottet mist sin talangfulle, mångårige och utmärkte
 ordförande, som jag tror i de flesta fall sjelf tagit hand om redaktio-
 nen af de betänkanden utskottet afgifvit. Man kan icke begära, att
 alla ordförande skola hafva hans förmåga. Dessutom har utskottet ock
 haft ny sekreterare och notarie, för hvilka uppsättandet af utskotts-
 betänkanden varit främmande. Detta kan väl också i någon mån för-
 klara, att utskottets betänkande icke är uppställt i den behagliga form,
 som mängen af våra motståndare skulle hafva önskat det. Hvad man
 kan göra oss utskottsledamöter solidariskt ansvarige för, det är de upp-
 gifter, vi lemnat; och det kan jag försäkra, att så vidt i mencklig
 förmåga har stått, och utan hänsyn till några enskilda intressen, hafva
 vi samlat dessa uppgifter så samvetsgrant, som det varit oss möjligt.
 Om vi genom att hemta uppgifterna från den officiella statistiken
 hafva framkommit med sådana siffror, som herrarne anse ej vara rig-
 tigtiga, så är det statistikernas fel och icke vårt. Herrar frihandlare
 säga, när vi åberopa statistiken: Ja, det som berör vår utförel, det
 fån I icke fästa er vid, ty det hålla statistikerna icke så noga reda
 på. Ja väl, men hvad skola vi då fästa oss vid. Om vi anføra vår
 erfarenhet och hvad vi hört och tro oss veta, då säger man: inga en-
 skilda uppgifter duga, hafven I inga officiella uppgifter, så duger det icke.
 Men hvarför icke ålägg dem, som skola lemna de statistiska upplys-
 ningarne, att göra dem fullständiga och rättiga, så att icke utskottet
 får skuld för deras mindre tillförlitliga uppgifter.

Den ärade talaren säger vidare, att bevillningsutskottet har i sitt
 betänkande sagt, att om nu Riksdagen godkänner detta af utskottet
 framlagda förslag, så skall det läka alla sår och hjälpa alla skador.
 Har utskottet sagt något ditåt? Är det rätt af en statsman och stats-
 ekonom, att, när han citerar ett betänkande, han fantiserar satser, som
 alls icke stå der. Man kan visserligen under en diskussion, då man
 skall åberopa något som passerat och icke har handlingar med sig, af
 misstag lemna en mindre exakt uppgift, men nog kan man fordra af
 hvar och en, som uppträder för att yttra sig om ett utskottets be-
 tänkande, att han rättar sina yttranden efter hvad som står i det-
 samma och icke efter hvad som ej står der. Den rättigheten borde
 hvarje utskott hafva sig beskärd.

Vidare upplyste den ärade talaren oss om, att vår tulltaxa visst

Ifrågasatt till till granne en af Sveriges störste egendomsegare; den mannen har
på omalen många arrendatorer och mycket statfolk. För någon tid sedan kom
spannmål. den nämnda sjukdomen på alla hans bönder. Han visste ganska väl,
 (Ports.) att de lefde godt och bra, men de hade sett från Skåne, att der hade
 lemnats afdrag på arrendena. De började då att jemra sig, de gingo
 upp till jordegaren och sade, att de kunde icke berga sig. Han svarade:
 Jaså, det är illa för er; ja, jag vill icke någon människas död, jag är
 i de omständigheter, att jag anser det icke vara rätt att göra en
 människa något ondt, eller att tvinga henne öfver hennes förmåga.
 Jag vill gerna hjälpa er, men hvad önskar ni då? Jo, vi vilja hafva
 afdrag på vårt arrende, blef svaret. Nej, det få ni icke, men hvar
 och en, som vill lemna sitt arrende, får anmäla sig inom den och den
 dagen, och då lemna arrendet, utan någon vidare uppsägning, jag skall
 icke hålla på kontrakten. Det tackade de för och gingo sin väg. Den
 utsatta tiden är nu längesedan tilländalupen, men ingen enda har
 kommit och afsagt sig arrendet. De stå sig mycket godt, dessa bönder,
 sedan egendomen kom i denna persons hand; förut var det annat,
 då den låg i lägervall och var illa skött, då hade bönderna det också
 dåligt, de voro tiggare och fingo betala, när de kunde och ville. Den
 nuvarande egaren är sträng, han tager ut sin rätt, men under de 15
 år, han varit egare, har folket blifvit arbetsamt och dugligt. De stå
 sig också godt, och många af dem äro till och med smått förmögna,
 från att hafva varit tiggare.

Jag skall icke länge uppehålla herrarne, men har likvisst en sak
 att tillägga. Här i Stockholm kom jag för någon tid sedan tillsam-
 mans med en landtbruksinspektör, som varit ute i Tyskland några
 månader, för att der studera jordbruk och mejeriskötsel. Han hade
 rest omkring på många håll der i det beprisade Tyskland, och be-
 rättade, att han hörde der icke annat än jemmer och elände. Han
 talade om de så kallade bättre, förmögnare bönderna i Tyskland, och
 påstod, att de lefva så, att en af våra medelmåttiga arbetare har det
 mycket bättre, än dessa bönder. Och de önska i Tyskland, att det
 snart måtte taga ett slut på det elände, hvari de lefva.

Jag anhåller om afslag å utskottets betänkande.

Ropen på proposition framträngde åter med ökad styrka.

Herr Reuterswärd: Jag kan mycket väl fatta kammarens oro
 och de högljudda ropen på proposition, och hade icke tänkt att vidare
 uppträda, om icke i dag diskussionen hade tagit en häftigare vändning
 än önskligt varit. Här har blifvit sagdt så mycket, att det må ur-
 säktas mig, som i öfver 30 år så lifligt intresserat mig för denna fråga,
 att jag nu, då jag ser att det finnes godt hopp att vinna seger, an-
 ser mig berättigad att upptaga kammarens tid en quart eller en half-
 timme.

Det var egentligen med anledning af en talares uppträdande, som
 jag gjorde åtskilliga anteckningar. Jag har visserligen fört sådana
 äfven under de föregående dagarnes debatt, men allt hvad som då
 blifvit sagdt, till och med emot mig personligen, skall jag söka glömma,
 ty jag låter icke gerna den olen gå ned öfver min vrede. Det är således

Herr Holm: Här har i frågan så mycket talats, och tiden är så långt framskriden, att jag helst hade velat undvika att taga kammarens uppmärksamhet i anspråk; men jag kan icke underlåta att meddela kammaren mina erfarenheter från den tid af omkring trettio år, hvarunder jag idkat jordbruk i Halland. Jag har varit med under den tid, då allt stod stilla i detta län, och det har funnits tider, då jordbruket i allmänhet taget var bragt till undergångens brant; men om jag indelar jordbrukarne i två klasser, herre- och bondeklassen, så vill jag påstå, att förhållandet inom dessa varit ganska olika. Inom den förra var tillståndet alltid mycket dåligt, och orsakerna dertill torde kunna sökas i okloka inköp af egendomar under dyr tid, att man lefvat öfver sina tillgångar o. s. v. Man har gift sig med rika bonddöttrar, och sålunda har ekonomien kunnat uppehållas på vissa håll, men då de rika bonddöttrarna ej längre räckte till, har det på många ställen gått till konkurs. Deremot har af den andra klassen under de trettio år, som jag har bott på samma ställe, icke en enda gjort konkurs; de hafva stått sig och stå sig ännu i närvarande stund. Man har sagt, att jordbruksprodukter aldrig varit så billiga som nu. Jag ber då att få upplysa, att i början på 1850-talet kostade i Halland tunnan hafre 3 kronor och råg 8—9 kronor, och man kunde ändå ej få sina små kvantiteter sålda i staden.

Vi hafva upplefvat en annan tid i Halland under dessa 20—30 år. Vi säga icke nu mer det fattiga Halland, utan det välmående Halland, om man ser till, hvad som exporteras från Halland och huru dess jordbruk är uppdrifvet och numera skötes. Vi behöfva icke beklaga oss öfver, att vi icke få säden såld. Men jag vill tillägga, att det förundrar mig icke, att man på vissa orter har svårt att få säden såld, ty jag har varit hos spanmålshandlande här i Stockholm och sett på så kallad råg, som de fått från bönderna i trakten. Jag har frågat desse handlande: Skall detta kallas råg, hvad betalar ni för den? Ja, vi kunna icke få den bättre, och bönderna få taga, hvad vi vilja gifva dem. Ja, det undrar jag sannerligen icke på, ty skulle vi komma med sådan säd, skulle vi icke få den såld. Men hos oss, huru mycket säd vi ock fått, hafva vi aldrig saknat köpare. Vi behöfva icke ens fråga, hvad betalar ni? Vi leverera fin, vacker vara och sedan få vi också det högsta priset. Vi äro öfvertygade, att köparne gifva oss så högt pris, att, om vi ackorderade, kunde vi icke få högre.

Men, mine herrar, det är sagdt, att den svenske bonden står sig illa. Jag tror det icke. Jag mins den tid för 30 sedan, då jag flyttade till min nuvarande gård, då var förhållandet helt annat: fattigdom, elände, tiggeri och usla bostäder, allt var dåligt. Nu mera få vi se alla bondgårdar uppbyggda och välmåga blomstra hos hvarje bonde, som sköter sig. Men en mängd herrar har det gått ut för. De hafva använt borgens- och vaxelsystemet. Den ene skall hjälpa den andre, till dess alla äro insnärjde i nätet. Ja, det är deras eget fel, men den förståndige, han reder sig. På 30 år har icke någon bonde inom detta af mig nämnda distrikt gått under, utan tvärtom hafva de förkofrat sig och gått framåt. Man talar om, att tiderna nu äro så tryckande. Ja, jag vet icke, om det är en sjukdom eller en modesak, som ligger i detta påstående, men säkert är, att saken är icke så farlig. Jag har

*Frågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Jag har icke något vidare att tillägga; jag vill endast säga, att jag är fullkomligt öfvertygad om, att de herrar och män, som här föra protektionismens talan, äro varma fosterlandsvänner, men jag kan icke dela deras åsigt, emedan jag har den bestämda öfvertygelsen, att en återgång till det en gång öfvergifna tullsystemet icke skulle vara till lycka för samhället i dess helhet.

Jag anhåller om afslag å den föredragna punkten.

Å nyo hördes rop på proposition.

Herr Unger, Magnus: Icke heller jag skall länge taga kammaren tid och tålmod i anspråk. Sedan vi nu hört erfarne, kunnige och skarpsinnige män genom långa undersökningar och utredningar komma till motsatta resultat i denna fråga, skall jag icke tillåta mig att försöka med tillhjälp af statistiska siffror eller vetenskapliga doktriner göra slutledningar, vid hvilka olika tänkande ej skulle fästa afseende. Jag vill endast erinra derom, att de förespeglade välsignelserna af frihandelssystemet, såsom af nuvarande förhållanden synes, icke kommit vårt land till del. Jag tror icke heller, att man kan för framtiden förvänta några välsignelser deraf under andra förhållanden än under förutsättning af fullständig reciprocitet, så att hela menskligheten och alla samhällen lefde i ekonomiskt och andra hänseenden endrägteligen tillsammans uti en idealistisk stat, der all världens härlighet vore tillgänglig för hela världen. Då nu icke så är förhållandet, utan alla samhällen synas egoistiskt, utan all hänsyn till de andra, främja sina egna fördelar, och alla länder, med hvilka vi hafva förbindelse, omgärda sig med tullar, kan jag icke fatta annat, än att det för ett litet land som Sverige måste vara ekonomiskt klokt att lägga så mycket tullar, att vi derigenom, herrar frihandlare må säga hvad de vilja deremot, faktiskt skydda våra näringar. Funnes goda skäl för att antaga, att genom de nu föreslagna tullarne den arbetande befolkningen och i allmänhet de medellöse skulle deraf hafva skada i stället för gagn, så funnes helt visst, derom är jag öfvertygad, icke en enda i denna kammare, som skulle rösta för tullarne. Men vi veta ju, att vi genom skyddstullarne hämma öfversvämningen af den utländska öfverproduktionen på vår marknad och skaffa bättre plats på densamma åt våra egna produkter; vi veta att varor, om marknaden är bättre, produceras med större ifver och framgång; vi veta att ökad produktion betingar ökadet af arbetskrafter, och dermed stegras äfven arbetslönen; vi veta att arbetare, som hafva ständigt arbete och hög aflöning, äro i en vida bättre ställning, äfven om de hafva höga lefnadskostnader, än arbetare, som äro arbetslöse och hafva låg aflöning men billigare lefnadskostnader. Jag skall också för min del rösta för bifall till det ifrågavarande förslaget, och trots hvad jag här hört talas om protektionisternas onda samveten och orättfärdighet, gör jag det med godt och lugnt samvete, fullt förvissad, att jag derigenom gör min pligt mot fosterlandet. Jag skall icke vika från denna min pligt på grund af någon som helst räddhåga eller låta något hot dervid inverka, hvilka följderna för mig deraf än må komma att blifva.

inom 77 år — liksom det under denna tidrymd inom sina gränser^{ifrågasatt tull} eröfrat Finland åter — skall hafva eröfrat både Ryssland och Tyskland, ^{på omalen} eller rättare sagdt de provinser, som det inom dessa riken innehaft: Ingermanland, Estland, Liffland och Kurland, ja, till och med Pomern! Märken, mine herrar, att jag tillåter mig att föreslå detta. ^{spanmål.}
(Forts.)

Om detta icke skulle lyckas, ville jag för min del föreslå en kur, som ovilkorligen vore betryggande och befästande för framtiden, och den vore, att vi skulle för ett enda år undvara vår brännvins- och tobakskonsumtion, som för år beräknats till icke mindre än 100 millioner kronors värde; men jag vill blott beräkna hvad som skulle kunna besparas till 50 millioner; tagen då, mine herrar, dessa på brännvin och tobak gjorda besparingar för blott ett enda år, det är icke för mycket för en ädel och framåtsträfvande nation, och om det behöfdes, kunde äfven den tiden förlängas. Det synes mig, att man på detta sätt skulle komma dit man ville, ty af dessa 50 millioner skulle jag vilja tillstyrka att anslå 30 till en fond för jordbrukets behof, för att derur till lägre ränta, än hvad hypoteksföreningarna kunnat skaffa, lemna lån till jordbruket och industrien. De återstående millionerna skulle räcka till afskrifning af både grundskatter och indelningsverk, de skulle räcka både till repetergevärf åt baron Klinckowström och att gallisera hela vårt försvar, och ändå blefve många millioner öfver. Mine herrar, låt oss arbeta åt detta hållet, för att med glädje kunna skiljas åt.

Jag kommer att rösta för afslag å den föreliggande punkten, liksom å alla förhöjningar i tullar på lifsmedel m. m.

Ropen på proposition upprepades.

Herr Falk, Wilhelm: Jag skall icke förlänga diskussionen, då kammaren är orolig; jag vill endast med få ord säga, att jag icke kan vara med om att lägga tull på lifsmedel, hvilket skulle vara till fördel endast för de större jordbrukarne på bekostnad af alla andra samhällsklasser, isynnerhet den arbetande och obemedlade klassen.

Jag hade mycket mer att säga, men inskränker mig till att yrka afslag.

Herr von Stockenström: Jag skall icke länge uppehålla kammaren.

När jag begärde ordet, skedde det visserligen icke i afsigt att säga något nytt i ett ämne, som så länge varit föremål för behandling, men jag har velat öppet och enkelt uttala min mening. Jag får då i möjligast korta ordalag säga, att om verkligen tull på spanmål vore till nytta för landets jordbrukare, hvilket jag på det högsta be- tviflar, så synes det mig vara tydligt ådagaladt, att den ej kommer andra än några få större jordbrukare till del, och att tullarne äro fullkomligt likgiltiga för den stora mängden, att de äro orättvisa och skadliga för åtskilliga jordbrukare och hela folkklasser i vårt land, för hvilka en billig brödföda är af yttersta vikt, samt slutligen, att tullen kan vara till fördel för en landsdel, men deremot till mycket större skada för en annan.

*Frågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)*

förlänas på grund af viss förtjenst i allmänna värf, såsom tapperhet, lärdom och dylikt, men för ifrågavarande privilegium skulle ofta icke någon annan förtjenst ligga till grund, än att man vore oduglig, lat, oförståndig och slösande. Derför fruktar jag, att detta premium skulle medföra mindre lyckliga följder för vårt land.

Jag ber att ytterligare få säga ett par ord. I åtskilliga anföranden har man beklagat sig öfver den kosmopolitism, som allt för mycket skulle vara för oss bestämmande. För min del får jag anmärka, att kosmopolitismen fört vårt folk till de största bedrifter, det utfört. Det var den, som förde oss till hedningarnes omvändelse i Finland, det var den, som dref oss att utgjuta vårt blod på Tysklands slätter för religiös och politisk frihet, och det är kosmopolitismen, som slutligen skall föra alla menniskor i hvarandras armar, både nationer och enskilde, och det är ju äfven kristendomens uppgift att försona alla folk med hvarandra, att vi skola blifva alla »ett fårahus och en herde». Jag frågar, om vi gå på denna vägen och om vi ej kasta ett stort block i vägen för den rätta utvecklingen, då vi gå in på de nu framställda förslagen. De, som så göra, handla dock i allmänhet mot sin vilja, utan att besinna hvad de göra. Jag föreställer mig, att alla dessa åtgärder gå rakt emot verldsutvecklingen, som ej blott för nationerna allt närmare hvarandra i yttre hänseende genom förbättrad samfärdsel utan äfven medför en allt större broderlighet och allt större solidaritet i förbindelserna såväl enskilde som nationer emellan.

Till herr finansministerns statsmannamessiga råd i afseende på hvad vi behöfva, nemligen större arbetsamhet och sparsamhet, tillåter jag mig lägga ännu en tredje egenskap, som för jordbrukaren vore af utomordentlig vikt, nemligen ökade insigter. Det är styrkt — och jag kan citera en källa från Östergötland i det afseendet — att de flesta jordbrukare i vårt land icke förstå att ordentligt sköta sin jord. Man har sagt mig, att om alla vore så dugliga som den bättre delen, så skulle på tunnlandet 9 tunnor spannmål kunna produceras och då skulle vi icke, för att fylla vårt behof i den vägen, behöfva införa något korn från utlandet. Men så länge icke skickligheten på det hållet är uppöfvad, har man ej rättighet att begära skydd. Jag tillåter mig att begagna ett uttryck, som en person enskildt till mig fälde på tal om huru illa det stod till med landtbruksskickligheten i åtskilliga af våra provinser: »Jag känner till hur eländigt det är, och vår Herre kan förlåta dem, men skydda dem kan han icke». Skydd eller hjälp af andra kan hvarken någon näring eller individ med fog påkalla, om han ej gjort allt hvad i mensklig förmåga står för att hjälpa sig sjelf.

Efter den klagan att döma, som man nu får höra i landet, skulle man nästan kunna tro att fienden varit här under det sista decenniet. Men hvem är det, som grusat våra näringar, om icke vi sjelfva? Har icke folket sig sjelf att skylla för det närvarande tillståndet? Och finnes möjlighet för någon annan än folket sjelf att genom duglighet och omtänksamhet reparera hvad som nu fattas i ekonomiskt afseende? Och här hafva vi enligt min uppfattning ett vidsträckt fält att genom insigter och sparsamhet uppodla. Låt oss söka ersätta hvad i det afseendet felats oss, och då skola vi icke behöfva någon annan skyddstull. Gå vi den vägen, garanterar jag herrarne för att svenska folket

Öfvertygad är jag ock derom, att åtminstone några norrbottningar ställa sig i denna fråga: *tull på de oundgängligaste lifsmedel*, på min sida, och dela de åsigt, som jag deri alltid hyst och hvilka den långa diskussion, som här förevarit, icke i minsta mån förmått rubba. Till de många skäl, de med mig liktänkande anført, anser jag mig ej behöfva foga ytterligare sådana. Jag anser sålunda: att det under för handen varande omständigheter är farligt att inslå på ett nytt tullsystem, jag tror detta fastmera vore att komma ur askan i elden och att man derigenom möjligen skulle hjälpa tu men säkerligen stjelpa sju.

Jag yrkar afslag å första punkten i hvad den rör artikeln råg.

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Rop hördes nu på proposition.

Herr Borg: Jag har att anhålla om kammarens öfverseende, att jag ytterligare förlänger diskussionen, men jag lofvar att ej yttra mig länge och yrkar i korthet afslag å punkten. Derjemte har jag att för kammaren anmäla, att från Helsingborgs och Luggude häradss filial af föreningen emot lifsmedeltullar till Kongl. Maj:t inlemnats opinionsyttringar i frågan. De ifrågavarande listorna äro undertecknade med 7,612 namn, hvaraf 29 äro större industriidkare, 347 handlande och biträden, 371 embets- och tjenstemän, 644 jordbrukare och fastighetsegare, 1,106 sjöfarande och fiskare, 1,630 handverkare samt 3,484 jordbruks-, stads- och grufarbetare, och af dessa äro 795 bosatta i Höganäs, 786 i Landskrona och 459 i Råå. Härvid bör jag äfven meddela, att jag från Ystad erhållit en frihandelslista med några och femtio namn. Beträffande dessa starka opinionsyttringar från Helsingborg och trakten deromkring tager jag mig friheten anmärka, att de äro värda allt behjertande, emedan folket i ingen annan trakt af landet haft mer kännning af skyddstullsystemets demoraliserande verkan genom lurendrejeri än just i denna. Så lockande det än kunde vara att gifva kammaren en skildring deraf, vill jag dock icke dermed upptaga kammarens tid; men jag tillåter mig dock att anföra, hvad en gammal sjökaptén i Råå under ett möte sagt om denna sak, och det talar tillräckligt: »Tullarne äro ej det värsta; dem lefva vi nog öfver, ty de bli ej så gamla, hoppas jag; värre är lurendrejeriet, som kommer tillbaka så länge dessa tullar vara. Nu lefva vi stilla och fredligt, visserligen arbetsamt, men ärligt. Förr var Råå olycksoffer åt Helsingborgs många lurendrejare;» — detta uttryck må stå för deras räkning som sagt det — »mycken risk, liten arbetsförtjenst, superi och immoralitet, oärlighet och falskhet. Denna förbannelsens tid vill mängen lycksoökare skaffa tillbaka, men Rååboarne icke. Nu skämmas de för lurendrejeriet, men framdeles kanske icke. Möjligen skulle mycket bli som fordom, och det är detta som vi äro rädda för, åtminstone allt bra folk.»

Jag ber att dessa ord må antecknas i protokollet, och jag ber att för egen del få säga, att jag har det största misstroende mot skydd i allmänhet och isynnerhet när det gäller ett så myndigt och utveckladt folk som det svenska. Jag anser ingenting mer egadt att undergräfvat och förslappa det svenska folkets sedlighet, flit och förmåga att lita på sig sjelf, än att skapa ett sådant privilegium som ligger i detta skyddsystem. Understundom kunna privilegier vara tillåtliga, såsom då de

Frågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)

Den ärade talaren vidrörde äfven, med anledning af herr Bennichs yttrande, förhållandena på gränsen mellan Sverige och Finland. Tullen per lispund smör utgjorde under smörproduktionskrisens tid 4 kronor, nu är denna tull föreslagen till 1 krona 29 öre för lispund. Han höll för att denna senare tullsats skulle vara för obetydlig att locka till lagöfverträdelse och ansåg förty att befolkningen i gränsorterna skulle vara laglydig. Han medgaf visserligen att något tobak plögade smugglas öfver gränsen, men syntes vilja skylla detta på mindre noggrann tullbevakning.

Äfven häri vågar jag vara af olika åsigt med den ärade talaren. Äfven om tullen å smör är föreslagen till betydligt lägre belopp än det, med hvilket den en gång utgått, så är dock förhållandet, att finnen för sitt smör i handeln uti kärl, som innehålla 8 å 16 lispund, och för ett sådant parti är den föreslagna tullafgiften icke så obetydlig att den ej kan locka till lagöfverträdelse. Skulle i öfrigt de af bevillningsutskottet föreslagna tullsatserna varda af Riksdagen godkända, så finge tullbetjeningen efter Torneådalen icke någon afundsvärd uppgift. Den skulle hafva att bevaka hela denna dal. Först en skärgård, som sträcker sig långt till hafs, sedan en elf, hvars stränder på de första 7 milen från kusten äro tätt bebygda och odlade, der kommunikationen mellan stränderna är liflig, derefter folkrika byar här och hvar vid stränderna, omvexlande med skogstrakter, der vägen under vintern än går efter elfven, än efter land på svenska, än på finska sidan. Ingen af herrarne läser väl kunna föreställa sig annat än att här en kolossal smuggling skall komma till stånd, synnerligast om kaffetullen nedsättes, hvilken nu är ungefär lika i Sverige och i Finland — den senaste uppgiften för Finland som jag sett, är af år 1884. Det skall varda alldeles omöjligt, äfven om de beslutne på svenska sidan varda laglydige, att förhindra ett för statsverket förlustbringande och ett befolkningen demoraliserande luredrejeri efter denna gräns, der trafiken är långt betydligare än flertalet af herrarne kan föreställa sig. Det skulle kosta staten ofantliga summor att försöka stäffa detta luredrejeri och det skulle i alla fall icke lyckas.

För min del kan jag icke tro, att Norrbottens invånare kunna vara benägna eller anse det rättvist, så länge de verkligen behöfva införa spannmål och andra oundgängliga lifsmedel, att derfor erlægga en tull, som tagen ur deras fickor skall hamna i statens eller enskildes kassor. Jag tviflar äfven på, att någon af dem tror på, att större arbetsförtjenst derigenom skall tillkomma dem. De hafva tillräckligt ofta fått erfara, att dyr tid och brist på arbetsförtjenst följas åt, och de kunna sålunda icke gerna lyssna till sådana sirénsånger.

I en tidning från Norrbotten, som der för protektionismens talan, såg jag för några dagar sedan ett yttrande af innehåll, att protektionisterna i Riksdagen lofvat att, om de komma till magten, norrbottningarnes önskningsmål, norra stambanans fullbordande då snart skulle blifva en verklighet, ja det stod till och med att de *offentligen* lofvat detta; men det måtte troligen hafva varit ett tryckfel. Jag tror icke att det just kan vara skäl att sätta ut dylika krokur. De äro väl grofva. Enligt min uppfattning kommer denna jernväg fram oberoende af tullsystemet, vare sig protektionister eller frihandlare hafva magten.

skogskomitén, i hvilken den ärade talaren varit ledamot, hade, efter att hafva undersökt Norrlands skogar och efter att hafva derunder nedhuggit intill »hundra träd», medelst noggranna beräkningar funnit, om jag fattade honom rätt, att skogskapitalet minskades med, det vill säga att en öfverafverkning årligen egde rum af 2,760,000 träd. Öfverafverkningen hade från denna tid ytterligare ökats, så att den numera uppgick till 5,000,000 träd årligen, hvadan skogskapitalet nedgått med 100,000,000 eller med nära 20,000,000 årligen, — jag hörde icke om detta var kronor eller träd. — Att, med sådana tal för ögonen, befolkningen skulle få den föreställningen att skogen snart skulle varda slut, vore ju ej att undra på. Att det vore nödvändigt vända sig till andra näringar, samt att skydd borde beredas dessa näringar för att de skulle kunna uppblossa, detta måste hvar och en inse. Och fogas dertill den upplysningen, som den ärade talaren lemnade i går, att den tull på lifsmedel, som nu är ifrågasatt, icke skulle, när minskningen i tullen å kaffe frändrages, representera mer än 50,000 kronor eller 50 à 60 öre på hvarje person inom Norrbotten, så vore detta en obetydlighet, som utan olägenhet skulle utgöras, då hvar och en borde inse att sann fördel vore för hela landet att tullar blefvo införda.

Äfven med fara att icke hafva någon enda af mina valmän, ledamöterna i Norrbottens läns landsting, på min sida, vågar jag, för så vidt jag nu rätt uppfattat den ärade talarens sats, betvifla desamma rättighet. Hvad först skogskapitalet beträffar, tror jag ej att med desamma är stort sämre bestämt nu, än det var då den norrländska skogskomitén verkställde sina beräkningar. Hvad särskildt Norrbotten angår äro ju ofantligt stora kronoparker der afsatta, och jag vågar tro, att någon öfverafverkning å dem icke eger rum samt att de skötas väl. Hvad åter södra Norrland beträffar, hafva der många stora skogsegendomar bildats, som skötas på ett fullt forstmässigt sätt. Jag är därför fullt öfvertygad derom, att jordbruk och skogsbruk framgent som hittills skola varda Norrlands förnämsta och viktigaste hufvudnäringar. Vidkommande åter frågan om hvad tullen på de förnämsta lifsmedlen skall uppgå till för Norrbotten, vågar jag tro, att den ärade talaren derom räknat alldeles vilse. Här har jag i min hand utdrag ur Konungens befallningshafvandes femårsberättelse för perioden 1881—1885 i hvad den rör införsel af omalen och malen spanmål. Om den nu ifrågasatta tullen skulle gäلت, hade denna för år 1885, om minskningen i kaffetullen frändragits, skolat representera ett belopp per individ af minst 3 kronor 10 öre, och om tullen beräknas å medelinförseln under perioden samt derifrån drages den minskade tullen å medelinförseln af kaffe under perioden, så skulle samma tull på länets medelfolk-mängd hafva uppgått till omkring 2 kronor 84 öre, detta naturligtvis under det antagande, hvilket jag tror vara riktigt, att tullen för norrbottningarne skall verka på såväl den inrikes ifrån införda som den från utrikes ort direkt inkomna spanmålen med hela sitt belopp. Största delen af den spanmål, som införes till Norrbotten, är af höstsäd. Här må anmärkas att för Norrbottens befolkning införts kaffe under perioden, utvisande en förbrukning per år af 13,77 skålpund på person, att skördeutfallet 1885 var nära missväxt, samt att man under hvarje femårsperiod kan räkna ett svagår.

*ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tullgodsegarne på omalen spannmål.
(Forts.)

godsegarne och de stora industriidkarne. Det kan hända att så är, men då ber jag att få fråga: huru har frihandeln i England kommit till stånd? Icke var det väl småfolket, som framtvingade den; det var den engelska storindustrien, som kom den åstad emot de engelska arrendatorernas lifliga protester.

En ärad talare på göteborgsbänken yttrade, att socialismen framkallats af lifsmedelstullarne. Jag tror icke, att det finnes faktiska bevis på den saken. Socialismen fans i Tyskland långt innan man der hade några lifsmedelstullar. Jag tror deremot, att arbetslöshet, materialism och stora sociala motsatser lemnat den bästa hjälpen åt de socialistiska agitatorerna. Han påstod också, samme ärade talare, att införandet af ett protektionistiskt system skulle blifva åtskilliga näringsars ruin. Det hafva vi ännu åtminstone icke några bevis på; men vi hafva bestämda bevis på, att det handelssystem, som vi hittills följt, ruinerat åtskilliga näringar, jag vill endast nämna läderindustrien. Samme talare påstod äfven, att lifsmedelstullar skulle framkalla uppror. Vi hafva icke sett till något uppror i Tyskland och icke heller i Schweiz, hvarom jag hört, att man der nyligen infört lifsmedelstullar. Deremot hafva vi ett färskt bevis på uppror i ett land, som icke har sådana tullar, nemligen Belgien. Der hafva de haft det prydligaste uppror, man kan önska, och för att undertrycka det har man måst skjuta ihjel åtskilliga menniskor. Det har varit vackra anstalter till uppror i sjelfva England, der allt borde tillgå på bästa sätt, ty om det finnes ett land, der frihandeln är temligen fullt erkänd och antagen, så är det väl England. Der borde man derföre finna det bästa tillstånd i världen. Jag undrar, om det förhåller sig så. Socialism och arbetslöshet frodas der förträffligt. Det ser derföre ut, som om frihandelssystemet i England icke skulle hafva framkallat så lyckliga verkningar.

Jag vill icke längre upptaga kammarens tid; kanske har jag redan gjort det alltför länge. Jag slutar alltså med att anhålla om bifall till bevillningsutskottets förslag beträffande första punkten.

Herr Widmark: Då en ledamot af denna kammare, herr Nyström, hvilken i går hade ordet, i början af sitt anförande bland annat betonade, att hans åsichter rörande vårt tullsystem hyllades af flertalet embetsmän, handlande och handtverkare i Luleå till ett antal af omkring 60 à 70, af de allra fleste Norrbottens läns landstingsmän samt i öfrigt af de mest framstående personerna i länet, så drog han derur den slutsatsen, »att Norrbotten vore öfvervägande protektionistiskt». Dervid var han utan tvifvel i god tro. Föras, vid möten inom Norrland för diskuterande af det ena eller andra tullsystemets inbördes företräde, bevisen fram med den öfvertygelse och värma, af hvilken den ärade talaren är mäktig, och stödas dessa med sådana siffror, som han hade till hands i går, då undrar jag icke alls på, synnerligast om de lemnas oemotsagda och sålunda varda trodda, att norrbottningarne skola anse det nuvarande tullsystemet ohållbart och önska slå in på en annan väg.

Han omnämnde sålunda bland annat, att skogskapitalet i Norrland på ett högst betänkligt sätt årligen minskas. Redan den norrländska

ning i hans arbetsförtjenst af 20 öre om dagen, för att han skall förlora lika mycket på de nedsatta arbetslönerna, som han i annat fall skulle hafva förlorat, under förutsättning att lifsmedlen skulle stiga med samma belopp som de åsatta tullarne. Men om man tager en arbetare med mera normal konsumtionsförmåga, blir förhållandet genast ett annat och hans förlust på tullarne mindre, än hvad 20 öres nedsättning af daglönen skulle försäkra. För min del är jag villig att tillmäta arbetarnes yttranden i denna fråga all möjlig vikt och värde, nemligen så långt de förstå saken. Jag har resonerat med åtskilliga arbetare och kommit till den öfvertygelsen, att arbetaren i grund och botten är protektionist, mycket skarpare än jag, och jag ber att få anföra ett par skäl för mitt påstående. Här har redan förut blifvit anfördt, att under förra året arbetarne i Stockholm, Malmö och åtskilliga andra städer petitionerat och agiterat mot att jordbruks- och andra arbetare från landsbygden skulle få komma in till städerna och konkurrera med dem.

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Jag har också hört svenska arbetare yttra, att det är ett stort förderf för dem, att utländska, tyska och danska, arbetare få komma och slå sig ned här i landet. Det är en stor orättvisa, säga de, att utländska arbetare få komma in i landet och taga bort arbetet för oss. Är icke detta protektionism, vet jag icke hvad det är, det är nästan prohibitism.

Jag hörde i går en högt stående talare yttra, att protektionist-systemet har det med sig, att man icke kan stanna, utan har man en gång börjat, måste man oupphörligen höja tullarne. Det är väl icke säkert att så är; åtminstone är det icke någon naturnödvändighet. Jag ber att få hänvisa till Amerikas Förenta stater, som dock haft protektionistiskt tullsystem i åtminstone 20 år, men jag har icke förspott, att detta land höjt sina tullar under tiden, utan snarare hafva de något sänkt dem. Samme ärade talare yttrade äfven, att protektionismen framkallar förlamning af näringslifvet. Betänkligt i sanning, och otvifvelaktigt är det väl så efter alla frihandelsdoktriner; men om vi se oss om, finna vi snart nog, att i *verkligheten* tillgår det icke på det viset. Jag vet icke, om man kan tala om några grusade näringar i Tyskland. England klagar, att det blifver utträngdt af den tyska industrien icke blott på den koloniala utan äfven på den europeiska marknaden. Tyska industrialster importeras till och med i England. Detta tycker jag icke talar om förlamning af de tyska näringarne. Se vi på Amerika, tror jag icke vi kunna säga, att dess näringar röja några särskilda tecken till förlamning. Det var någon talare här i dag, som tyckte att Amerikas industri gått framåt allt för litet; — detta har jag dock aldrig hört förut. Jag läste senast härom dagen, att Amerikas tackjernsindustri gått upp mot sjelfva Englands; och dessa hastiga och starka framsteg hafva egt rum under loppet af ett par decennier, under det Englands tackjernsindustri är af mycket gammal dato. Samma förhållande är det med andra Amerikas industrigrenar. Jag tror annars man anser, att Amerikas industri går framåt alltför raskt.

Samme talare framställde den frågan, huru protektionismen kommit till stånd, och han besvarade sjelf denna fråga sålunda: protektionismen har kommit till stånd i Tyskland genom allians mellan de stora

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

är egentliga roten till det onda? Vi äro ju nemligen temligen öfverens om, att ställningen icke är så bra, som önskligt vore. Enligt min åsigt lida vi af brist på arbete. Icke lär det vara brist på billiga lifsförnödenheter. Jag tror att lifsförnödenheterna ej i mannaminne någonsin varit så billiga som i närvarande stund. Kunde ett lands ekonomiska ställning upphjelpas medelst billiga lifsförnödenheter, borde icke blott vårt land utan hela den civiliserade världen befinna sig i blomstrande skick. Jag har icke kunnat förspörja, att ett lands ställning förbättrats derigenom, att priset på lifsförnödenheter i någon mån fallit, och icke heller funnit, att den försämrats derigenom, att detta pris med några procent stigit, i all synnerhet om dessa förnödenheter produceras inom landet, såsom här är fallet. Nej, ett lands välstånd tror jag hufvudsakligast beror derpå, att den stora massan af kroppsarbetarne har rikt tillfälle till arbetsförtjenst, hvarmed följer att förtjensten blir efter förhållandena så hög som möjligt är.

Men denna arbetsförtjenst utbetalas af arbetsgifvarne, och för att dessa skola kunna utbetala den fordras, att de hafva afsättning för sina produkter. Endast under en jemförelsevis kort tid kan fabrikanten, näringsidkaren eller jordbrukaren producera utan att sälja. Nu hafva vi icke, så vidt jag vet, mer än två marknader för våra alsters afsättning, den ena Sverige, den andra den öfriga delen af världen; en tredje tror jag icke kan uppletas.

Om nu tillträdet för våra alster till den stora världsmarknaden försvåras eller omöjliggöres genom höjda tullar eller genom konkurrens med en högt uppdrifven industri, synes mig vanlig klokhet bjuda, att man åtminstone söker bevara den inhemska marknaden; ty temligen säkert är, att den inhemska marknaden i ökad mån kan för oss bevaras genom tullar.

Man har sagt, att vi måste nedsätta produktionskostnaden för att derigenom lättare arbeta in alstren på världsmarknaden och på så sätt bereda ökad afsättning. Men råmaterialerna äro ju redan i lågt pris, och någon ytterligare nedsättning, som skulle särskildt gynna oss gent emot utlandet, lär väl ej vara att räkna på. Återstår den andra hufvudsakliga faktorn, nemligen arbetslönerna, och det är väl den egentliga kärnan i saken. Framstående frihandlare hafva förklarar, att arbetslönerna äro för höga, vi måste nedsätta dem; och det är nog derföre, att man ansett en nedsättning af dem nödvändig, som man varit så ömtålig för att lifsmedlen på något sätt skulle fördyras. Men, mine herrar, jag undrar, hvad dessa tusental, som demonstrerat mot lifsmedelstullarne, skulle hafva sagt, om man öppet och ärligt förklarar för dem, att man måste nedsätta arbetslönerna, om man skall kunna fortsätta med det nuvarande systemet; jag betvivlar, att demonstranternas antal då blifvit synnerligt stort. Jag tror att stads- och fabriksarbetarne skulle hafva betackat sig och bedt att få behålla sina arbetslöner, äfven om lifsmedlen stigit något i pris. Äfven om arbetaren i allmänhet skulle konsumera så mycket som den omskrifne Stockholms Dagbladsarbetaren, och äfven om lifsmedlens pris skulle stiga med tullens belopp, torde den häraf föranledda stegringen i lefnadskostnaden icke uppgå till mer än högst 60 kronor om året. Då är det lätt för hvarje arbetare att uträkna, att man endast behöfver göra en nedsätt-

fallet. Ty den öfvervägande största delen af det engelska tackjern, *Ifrågasatt tull på omalen spannmål.* som vi använda, går till sådana gjutgodsartiklar, som redan äro skyddade och för hvilka af utskottet föreslås ett ökad skydd, fullt motsvarande tackjernstullen. En annan del af detta engelska tackjern användes i blandning med bättre tackjern, till symaskiner. Men våra symaskiner äro nu redan vana att blifva styfmoderligt behandlade. De åtnjuta intet tullskydd och tack vare den franska handelstraktaten lära vi icke heller på länge få emotse sådant. Deremot få vi betala tull för åtskilliga saker, som här i landet icke tillverkas, men som för symaskinerna äro af nöden, såsom nålar, finare fernissor, fanér m. m. under det att dessa saker inkomma tullfritt med de färdiga utländska symaskinerna. Symaskinsindustrin är således redan förut temligen »härdad» och får väl bära med jemmod, om den nu skulle drabbas af några öres ytterligare tillägg pr maskin till följd af tackjernstullen. Af de öfriga 90 procenten af engelskt tackjern, som hit af andra konsumenter importerats, användas, såsom jag tror mig kunna med säkerhet påstå, omkring 70 procent till sådant gjutgods, som redan har tullskydd och som nu skulle få det förhöjdt. Den jemförelsevis ringa återstoden användes dels till jernvägsmateriel, hvarför tull också är föreslagen, dels till gjutgods till fartyg, för hvilka likaledes tull begärts, dels slutligen till maskiner och redskap. Jag kan försäkra, att bevillningsutskottet mer än gerna skulle hafva föreslagit tull äfven på maskiner och redskap, och det var med lifligt beklagande vi sågo oss icke kunna göra det, emedan vi voro bundna af den beprisade franska handelstraktaten. Att således denna tull icke af utskottet kunnat föreslås, kan rimligtvis icke läggas utskottet till last, utan torde kanske snarare tillskrivas dem, som genomdrifvit denna ryktbara traktat.

Den ärade talaren nämnde något om »asketisk protektionism», hvarmed han tyckte mena, att protektionismen skulle medföra att de med industrien sysselsatte skulle få öfva sig i försakelse. Detta var åtminstone icke utskottets mening med de föreslagna tullarne, utan var afsigten att genom beredande af en ökad inhemsk marknad för svenska produkter, vinna ökad afsättning för den svenska industrien och dermed ökad arbetsförtjenst åt den svenske arbetaren och således, långt ifrån att drifva honom till asketism, snarare förbättra hans ställning. Man har här mångt och mycket ordat om svenska kroppsarbetarne och om deras ställning till frågan. Det synes mig, som om man dervid hufvudsakligen tänkt på stadsarbetarne, åtminstone då man talat om de ökade pris på jordbruksalster och lifsmedel, som skulle framkallas genom jordbrukstullarne. För jordbruksarbetarne, hvilkas arbete frambringa dessa varor, för hvilka man genom tullarne ville bereda, om icke ökad pris, åtminstone lättare afsättning, för dessa arbetare, af hvilka större delen får kosthåll af sina husbönder och således ej köper sina lifsförnödenheter, är det väl hufvudsaken att hafva full sysselsättning.

Jag kommer här till hvad jag egentligen hade tänkt yttra mig om. Det har synts mig vid åhörandet af debatten inom denna kammar, som om en sida af denna fråga vore väl litet beaktad. Jag har gjort mig sjelf den frågan: hvaraf lider landet för närvarande, hvar

Ifrågasatt tullsentanter för industrien bedöma dess fordringar och dess vilkor, så på omalen spanmål.
(Forts.)

tillkommer dem ju att döma icke blott efter sin egen eller fåtalets utan efter det stora flertalets ställning.

Derföre, mina herrar, tror jag, att man — med mycket större skäl än de, som ljudligen fördöma det nuvarande systemet — kan utropa: bevara oss väl för ett sådant systemskifte, som i stället för det s. k. frihandelssystemet gifver oss och den svenska industrien ett verkligt *misshandelssystem!*

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Detta anförande framkallade talrika bifallsyttringar.

Herr Tham, Wilhelm: Med verklig beundran har jag åhört den föregående talarens föredrag. Det är onekligen ett af de bästa, åtminstone mest formfulländade, som här under denna debatt hållits. Att jag likväl icke känner mig rubbad i min förut hysta öfvertygelse af de skäl han anförde, det må den ärade talaren ursäkta mig. Jag beklagar ock lifligt, att min ringa begåfning icke medgifver mig att så i hufvudsak upptaga hans yttrande till bemötande, som jag skulle önska.

Innan jag öfvergår till det, som jag egentligen hade tänkt anföra, är det några små punkter, som jag tecknat mig till minnes ur den ärade talarens yttrande, och som jag skulle vilja från min sida något belysa. Han nämnde, ifall jag fattade honom rätt, att frihandeln, sådan den här i Sverige blifvit tillämpad, aldrig nått sin fulla utsträckning, och deri instämmer jag. Men så har icke heller varit fallet i något civiliseradt land i hela verlden, så vidt jag känner. Alla de välsignelser den skulle medföra, om den på så sätt tillämpades, hafva vi således ingen erfarenhet af. Men i den utsträckning frihandeln här är utöfvad, skulle den, enligt talarens ord, afse att frambringa en mångsidig industri. Man har dock förut alltid sagt, att frihandeln afsåge att utveckla ett fåtal näringar, de för hvarje land »naturliga», och att dessa skulle under detta system bringas upp till en förut icke anad höjd, samt de olika länderna sedermera genom det fria utbytet förse hvarandra med sina olika produkter. Enligt min åsigt är deremot just protektionismen företrädesvis egnad att frambringa en *mångsidig* industri, emedan den vill gifva skydd åt alla de näringar som deraf äro i behof och hvilka utan sådan hjälp ej kunna bestå i kampen mot en öfvermågtig utländsk konkurrens.

Den ärade talaren egnade en stor del af sitt anförande åt maskin- och metallindustrien, ehuru vi nu egentligen skulle debattera om jordbrukstullar. Det må derföre tillåtas äfven mig att om dessa industri-grenar säga några ord. Det var förnämligast den föreslagna tullen på tackjern, som omnämndes, och påstods den skola verka ytterligt betungande på vår ernförädlingsindustri. Men af allt utländskt tackjern, som importerats till Sverige, använder det verk, som jag har äran och nöjet att dirigera, omkring en tiondedel, och jag har således haft all möjlig anledning att taga i noggrant öfvervägande, i hvad mån vår industri vid Husqvarna skulle lida nämnvärd skada af tackjernstullen, och jag har kommit till det resultat, att så icke skulle blifva

gram rågröd kosta 4 öre mindre» — de behöfva för att veta det endast gå till bevillningsutskottets egen utredning — »och betala oss nu skilnaden!» På samma sätt skola de gå hela lifsmedelslistan igenom, och det skall helt visst icke fattas orostiftare, som göra sitt bästa för att blåsa upp dessa anspråk till deras yttersta gräns.

*Ifrågasatt tull
på omalen
spannål.
(Forts.)*

Det är icke min mening att tillmäta dylika fordringar någon särdeles stor och omedelbar politisk betydelse. De båda svenska statsmagtarna hafva åtminstone under den närmaste framtiden icke mycket att frukta deraf. Äfven om det skulle inträffa, att Sveriges kroppsarbetare, under åberopande af sitt stora antal och sin onekligen omfattande betydelse för den svenska produktionen, skulle träda fram och poeka på *statens hjälp* i samma tonart och med samma ord, som bevillningsutskottet år 1887 har använt för att fordra statens hjälp för jordbrukarne; äfven om det skulle hända, att de svenske kroppsarbetarne begärde statens garanti för en skälig arbetslön med samma ord och i samma tonart, som bevillningsutskottet af år 1886 använde för att begära garanti för en skälig ränta å det i jorden nedlagda kapital, så är det aldeles ingen fara för att den svenska Riksdagen skall lyssna till ett *sådant* tal. Den är icke och blir icke på länge så beskaffad, och äfven om den ville något sådant, skulle den icke kunna det; ty det problemets lösning faller ju utom möjlighetens område.

Men hvad de svenska kroppsarbetarne således icke kunna med någon utsigt till framgång begära af Konung och Riksdag, det skola de så mycket lifligare begära af arbetsgifvarne. Det svenska arbetets chefer skola mycket snart och ganska länge få uppskåra, hvad Riksdagen med dessa nu föreslagna tullsatser skall hafva utsatt. Jag tror, att de på förhand någorlunda känna, huru det talet skall komma att lyda, när det vändes mot kapitalisten och arbetsgifvaren, och hvad skola de väl till detta tal gennämla? De kunna åtminstone icke gifva ett tillfredsställande svar medelst beviljande af en fordrad löneförhöjning. Ty, mina herrar, vi höra ju öfver allt den klagan att produktionen redan nu icke lönar sig för kapitalisten, att konkurrensen omöjliggör de svenska industriernas utveckling, och att, om deras vilkor icke förbättras, arbetarnes löner icke kunna ökas. Nu varda deras vilkor icke förbättrade, utan försämrade. Häraf blir åter följd den, att i de svenska verkstäderna, i förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare den anda af ömsesidig missunsamhet, misstro och missnöje skall inträda, från hvilken de lyckligtvis hittills varit jemförelsevis förskonade.

Sådan är den viktigaste effekten af de nu föreslagna tullsatserna.

Jag vet mycket väl att i denna kammare finnas industriidkare, som kunna säga mig: »detta rör icke oss; vi, bruksidkare, hafva icke vårt förhållande till arbetarne ställt på det sättet, ty de äro affönade med boställen och natura-persedlar, så att dem vidkommer icke, huru det ordnas med lifsmedelstullarne.» Jag vet också, att i denna församling fins en och annan industriidkare, som är i den lyckliga ställning att kunna taga på sig sjelf hela denna ersättning åt arbetarne, emedan hans fabrik har reserver nog för att kunna bära, vore det också en tioårig försämring af industriens vilkor. Men sådant är icke förhållandet med *flertalet* af de svenska industriidkarne, och när repre-

Ifrågasatt tullfullt
på omalen
spanmål.
(Forts.)

öppnade för betydelsen af detta andra späknings- och botmedel, som bevillningsutskottet har tillagat åt de svenska industrierna, uti: — *lifsmedelstullarne*. Det är fortfarande som förr desse arbetsgifvares rätt och pligt att bestämma sina arbetares lönevilkor; och med bok och räkning kunna de visa dem nödvändigheten af en åtgärd, utan hvilken produktionen ju icke kan bära sig. Men de hafva såsom lagstiftare redan begagnat en annan rätt, rätten att för arbetarnes räkning bestämma deras existensvilkor. Nu framstår dock i sin afskräckande sanning nedsättningen i arbetslönen och höjningen af lefnadskostnaderna såsom en ytterst fatal kombination. Sådant tänkte de sig troligen icke, när de röstade bifall till samtliga de föreslagna tullsatserna. Men när man kommit till verkligheten, då är det för sent att ångra sig, ehuru visserligen en eller annan skall med mindre blida känslor se tillbaka på det beslöjade Isisbeläte, som man förledde honom att dyrka i detta betänkande.

Det är visserligen icke alla svenska industriidkare, som befinna sig i denna ställning, ty lyckligtvis har man ännu icke kommit på den tanken att fördyra råvarorna för dem *samtliga*. Men alla befinna sig likväl i den ställningen, att de, på samma gång de icke erhålla ökad skydd för sina egna produkter, skola vidkännas ökade arbetskostnader. På samma gång de stå framför en för dem sjelfva orubbad konkurrens, skola de göra front mot arbetarnes ökade anspråk, framkallade genom lifsmedlens fördyrande.

Jag vet, att en och annan af eder, mine herrar, icke gillar detta tal om lifsmedlens fördyrande. Men det är omöjligt att föra någon diskussion med dem, som i samma andetag jaka och neka samma sats, hvilka i samma ögonblick begära, att priset på lifsmedel måtte höjas för säljarne, och påstå, att priset på samma lifsmedel icke skall höjas för köparne. Utan deras tillstånd, men med kammarens, håller jag mig derföre till den det sunda förnuftets enkla slutledning: att tullar på lifsmedel åsyfta och i de flesta fall också skola lyckas att fördyra lifsmedlen.

Denna sats skall jag likväl icke använda för något vädjande hvarken till kammarens ömhetskänsla eller till dess rättskänsla. Det förra kan jag icke, och det senare behöfver jag ju icke. Men det synes mig vara allt för litet framhållet, att detta lifsmedlens fördyrande har en utomordentligt stor betydelse för *arbetsgifvarne* och för deras förhållande till sina arbetare. Denna de föreslagna tullsatsernas rent moraliska betydelse är dock, noga betänkt, mycket större än den, som kan i siffror uträknas. Huru man än må med skiftande prisuppgifter och mer eller mindre pålitliga siffror tvista om måttet och gränserna för den inverkan, som tullarne utöfva på lifsmedlens pris, så är det i hvarje fall alldeles oförnekligt i ögonen fallande, att blotta *tillvaron* af dessa lifsmedelstullar skall fostra anspråk hos kropparbetaren, för hvilka gränsen är alldeles obestämbär. Äfven om man inom ett eller två år härefter skulle kunna visa dem, att till följd af särskilda omständigheter har rågpriset icke stigit med ett öre utöfver den ståndpunkt, der det befann sig den 1 mars 1887, så skulle de alltid svara: »ja, visst: men om icke denna tullsats per 100 kilogram af 2 kronor för råg och 3½ kronor för rågmjöl funnes till, så skulle ju *en* kilo-

utan endast för *systemets* skull. Man gifver dem icke skyddstullar, utan verkliga *skade-tullar*, ja till och med okynnestullar; ty så kan man verkligen vara berättigad att kalla en sådan tullsats som den vidunderliga på tackjern, hvilken alldeles uppenbart skall betydligt skada en mängd af de viktigaste jernindustrierna i landet, men på samma gång bevisligen *icke* kan gagna ens en enda tackjerns-tillverkare.

En sådan protektionism förtjenar en alldeles särskild plats i de ekonomiska teoriernas historia och ett eget namn. — Jag ville kalla det systemet »*den asketiska protektionismen*». Alldeles likasom medeltidens kyrka åt sina svagt troende medlemmar anbefalde tagelskjortor och pisksnärtar till köttets späkande och trons förstärkande, så hafva den asketiska protektionismens apostlar gått ut till den svenska flitens verkstäder och bjudit dem tullar på allt hvad de för sin näringsverksamhets utöfning behöfva. »Tag dem», säga de, »i den protektionistiska ödmjukhetens namn och slit dem; de skola göra eder godt! De skola uppfostra eder i tålmod och sjelfförsakelse; de skola lära eder nit-älskan för den nya tron och hat mot djefvulens, d. v. s. frihandels frestelser. De skola förbereda eder på den tillkommande glädjen i protektionismens rike af år 1892.» Och öfver detta de svenska jernindustriernas purgatorium ristar det nya systemet sin devis: »*Crede, quia absurdum!*»

Sådant folk, herr talman, är det som har behagat kalla oss, frihandlare, för »doktrinärer!»

Men det är icke nog med detta, mine herrar! Anspråken på den svenska industriens män äro vida större och långt mera omfattande, än som framgår af bevillningsutskottets betänkande, i afdelningen n:o 2. Den svenska industriens chefer, af hvilka ju finnas många framstående i denna kammare, hafva ännu många stora pröfningar att genomgå, i fall detta betänkande i dess helhet varder af Konung och Riksdag antaget. När de hafva afklädt sig den politiska stridsrustningen och iklädt sig sin hvardags- och arbetsdrägt; när de återvänt från Riksdagens värf till sina verkstäder, för att der i nyktert lugn öfverväga, hvad kamrarnes beslut i verkligheten hafva medfört, i hvilken ställning dessa nya skyddstullar hafva försatt deras egna näringar, då är det ju alldeles gifvet, att de skola finna räkningens debet och kredit sluta med ett saldo *förlust*. Det kan icke vara annorlunda, då råvaran, denna väsentliga faktor i produktionen, för dem blifvit fördyrad. Denna förlust, uppgående för en hvar till tiotusental kronor, skall också — det veta de väl — träffa deras näringsverksamhet under ett ganska stort antal år. Men den måste ju bäras, och den kan i de allra flesta fall icke bäras annorledes än genom en fördelning på öfriga produktionskostnader, ty dessa måste ju hållas nere för att konkurrensen skall vara möjlig. Ingenting är då naturligare, enklare och nödvändigare än att, sedan den ena faktorn i produktionen har blifvit fördyrad, den andra skall göras billigare. Råvaran fördyras, arbetskraften måste alltså eftergifva något af sina anspråk på ersättning. Det gifves ju för denna intet annat val än arbetslönens nedsättning eller produktionens upphörande d. v. s. arbetslöshet.

Men *då*, mine herrar, skola dessa industriens chefer få ögonen

*ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull der det gäller oss andra konsumenter, vanligen och lätteligen afvärjas på *omalen spannmål.* med den ganska rigtiga anmärkningen, att prisförhöjning icke kan märkas, när den fördelas på så små kvantiteter som skålpund och liter, eller bråkdelar deraf. Men den undflykten duger icke här, ty tillverkarna af gjutgods, af maskiner, af koppar-, zink- och bleckvaror, af porter eller stärkelse, de inköpa icke sina råvaror i minut utan i gross, icke i skålpund eller liter, utan i tons och hektoliter. Då de taga emot sina fakturor och betala dem, räkna de ut tullsatsernas kostnad icke i ören utan i tusen- och tiotusentals kronor.

Det är väl därför icke så underligt, om just dessa industriens idkare nu begynt få ögonen öppna för sanningen om det som förestår dem. Det är kammarens ledamöter bekant, att åtskilliga af de praktiske yrkesmän, hvilka hade låtit förleda sig att vara med om den högt lofvande skyddstullsörelsen i dess begynnelse, i detta ögonblick kommit på andra tankar och dragit sig tillbaka. Vi hafva allesamman mottagit från representanterna för våra förnämsta mekaniska verkstäder, gjuterier och tändsticksfabriker de tryckta promemorior, i hvilka desse industriidkare på det enträgnaste anhålla, att Riksdagen, hvad den än i öfrigt må göra, åtminstone ej måtte antaga de af bevillningsutskottet föreslagna tullsatsen å tackjern, göten, balkar, plåt m. m., enär dessa tullar skulle ödelägga deras lofliga näringsfång. Det är den svenska industriens första protester mot det nya systemet.

Hvad hafva nu det nya systemets män att svara på dessa protester och klagomål af stärkelsefabrikanten, som ber att få slippa tullen på ris, emedan hela stärkelseindustrin skulle deraf tillintetgöras, eller till maskinfabrikanten, som visar, att tullen på engelskt tackjern skulle bereda hans verkstad en förlust af 20,000 till 50,000 kronor om året? Jo, man svarar den ene som den andre med högtidlig och djupsinnig min: »Min son, du har svårligen försyndat dig mot den fosterländska potatisen, och du mot det fosterländska tackjernet. Du har bolat med det indiska riset, och du med det engelska tackjernet, du har dyrkat den kosmopolitiska mammon. Gå bort, gör bot och bättring uti högre pris på din råvara, och synda icke mera! Besinna det väl, att du skall drifva din industriella näring *icke* för den snöda vinningen utan för att göra heder åt — det nya systemet. Kan du icke det, då må din näring gå under; ty den industri, som behöfver använda utländsk råvara, är icke bättre öde värd.»

Se, *detta* är ett system, som heter duga, och som lär långt bättre tillgodose arbetets och kapitalets intressen än — de flacka och abstrakta lärosatser, hvilka ingå i frihandels lära om rikedomsbildningen! Det bör ock villigt erkännas, att detta nya system, som kommit till teoretisk mognad och praktisk färdighet uti 1887 års Sverige, verkligen framställer den mest ideologiska och mest transcendental form af protektionism, som någonsin i världen blifvit uppenbarad. Öfver allt annorstädes, der det varit fråga om att foga in en betydande länk i skyddstullsystemet, har man varit angelägen om att, åtminstone för syns skull, dela jemnt och lika mellan näringsidkarne och deras olika intressen. Hos oss åter har man sprungit öfver alla betänkligheter och helt obesväradt bjudit åt den svenska industriens män sådana skyddstullar, som de skola antaga icke till sin egen fördel och nytta,

friheten att något mera, än hittills skett, skärskåda det föreliggande betänkandet i alla dess delar. Jag begynner med dess andra afdelning för att lättare kunna anställa en tillbörlig analys af den i bevillningsutskottets laboratorium uttänkta och hoplagade läkedomssats, om hvilken det säkert gäller, hvad en af fakultetens honoratiores för ett år sedan yttrade, att den »i morgon gör oss sjufaldt värre». Lätom oss tillse, huruvida den ens i dag kommer att hjälpa *den svenska industrien* »på sina ben».

*Frågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

Det har naturligtvis icke undgått eder uppmärksamhet, mine herrar, att den långt öfvervägande delen af de i bevillningsutskottets betänkande, andra afdelningen, upptagna jern-, stål- och metalltullar äro tullsatser på råvaror och halffabrikat. Vi ega i vårt land lyckligtvis en ganska rik mångfald af industrier, både i fabriker och handverk, hvilka i sista hand förse konsumenterna med husgeråd, med transportmedel, med byggnadsmaterial, helt och hållet eller delvis förfärdigade af jern, stål, koppar, zink eller nickel. Dessa industrier efterfråga och använda sådana metaller i mer eller mindre förarbetade former, såsom: tackor, göten, plåtar, balkar, stänger, tråd m. m. Det är på dessa råämnena och halffabrikat, som de samtliga utöfva sin slöjdskicklighet; det är deras på dessa råämnena nedlagda industriella arbete, som det hittills bestående systemet har främjat och för hvars utveckling i olika riktningar samhället underkastat sig ganska betydliga skyddstullar.

För närvarande lära nu samtliga dessa förädlingsindustrier, till följd af förhållanden, som äro gemensamma och lika för hela världens näringslif, befinna sig i stort trångmål. Deras idkare försäkra samtliga, att de hafva ytterst svårt att bestå i den starkt uppdrifna konkurrensen. Några af dem hafva enständigt af statsmagterna begärt nytt eller ökad skydd för sina egna fabriker. Alla anstränga de sig till det yttersta för att minska sina produktionskostnader. Hvad är det nu som detta betänkande bjuder dem i ena som i andra hänseendet?

De som hafva yrkat på skydd för egen tillverkning, de hafva fått i det närmaste — ingenting. Det finnes knappt mera än tre, och dessa mycket litet betydande grenar af vår industri, om hvilka det kan sägas, att de utan andra industriernas förnärmande skulle erhålla ett verkligt skydd för sina egna produkter. Dessa äro tillverkare af vissa slags gjutgods, de fåtaliga verkstäderna för jernvägsmateriel och slutligen skeppsbyggerierna.

Men så väl dessa som *alla* de öfriga jern- och metallindustrierna jemte samtliga de industrier, i hvilkas förbrukning ingå metalliska råämnena och halffabrikat, hafva blifvit af utskottet lyckliggjorda med något helt annat och rakt motsatt hvad de väntat och begärt, med tullar och dryga tullar på sina viktigaste råämnena, d. v. s. med *betydligt fördyrade produktionskostnader*.

Alldeles på samma sätt förhåller sig med de industrier, hvilka såsom råmaterial begagna jordbruksprodukter, såsom t. ex. porter-, öl- och stärkelsefabrikerna. Äfven dessa industriernas råämnena skola med nödvändighet fördyras jemt upp så mycket, som det för Riksdagen lyckas att genom föreslagna tullsatser höja priset på ris och korn.

Klagomålet öfver tullskyddets inverkan på varornas pris plägar,

Ifrågasatt tulltid,
på omalen
spannmål.
(Forts.)

eller kärnpunkten i den debatt, som under tre dagar pågått i denna kammare. De äro klart och starkt framhållna så väl af bevillningsutskottet som af de fleste föregående talarne.

I mer eller mindre uttryckliga ord är det uttaladt: »bort med det bestående systemet! och: öppen och klar väg för det nya systemet! Bort med det system, som, under en 30-årig utveckling, ledt Sverige från ofärd till ofärd och slutligen bragt det nära till undergångens brant! och fram med detta nya, som skall läka alla sår och stärka alla krafter! Bort, framför allt, med frihandels, hittills i vår lagstiftning herskande, grundsatser!»

Frihandel, ja! Herr grefve och talman, det är i sanning, mera än mycket annat, förvånande, att man i vårt land, under så många år, har kunnat påstå och, med öfvertygelsens värme, upprepa, att det just är *frihandel*, som kännetecknar vår nu bestående tulltaxa, vårt nuvarande handelspolitiska system. Ordet kan visserligen taga sig väl ut i den retoriska antitesen, det kan möjligen utöfva någon lifvande verkan uti den politiska agitationen; men sanningen kräfver dock det erkännande, som också har kommit oss till del från den insigtsfulle talaren på upplandsbänken, att hvad vi än hafva i vår tulltaxa förverkligadt — ett frihandelssystem är det för visso icke. Det är *protektion* af den gamla, äkta sorten, som i vår tulltaxas allmänna bestämmelser och flesta särskilda rubriker förverkligats, ett, om man så vill, något ensidigt skyddssystem, men just derföre sådant, att det skulle hafva väckt de gamle protektionistiske mästarnes gillande och stora beundran. Vårt handelspolitiska system afser just, hvad för dem var skyddets uppgift och högsta mål, att främja *förädlingsindustrierna* inom landet, att framkalla och upprätthålla denna mångfald af yrkesgrenar, som protektionisterna alltid ansett vara en synnerligt vigtig förmån för hvarje lands näringslif. Denna tulltaxa bereder åt den allra största och vigtigaste delen af våra förädlingsindustrier, i fabriker så väl som handverk, ett betydande skydd, dels genom tullsatser för deras egna fabrikat, tullsatser, som oftast äro mycket höga, ja, ofta högre än i de flesta andra länder; dels, och framför allt, genom den garanti för billiga produktionskostnader, som ligger i frihet från tull på samma industriernas råämnen, halffabrikat, hjälpämnen, maskiner, redskap och verktyg och slutligen — tullfrihet för lifsmedel.

Sådant är det bestående systemet, det under hvilket, i 30 år, Sveriges förädlingsindustrier hafva utvecklats sig till sin nuvarande ståndpunkt, under hvilket kapital i dem blifvit nedlagda och arbets-
skicklighet inom de olika yrkena blifvit utbildad. Det är detta system som det nu gäller att förändra; men icke genom reform, utan genom revolution. Man nöjer sig icke med att tillse, huru vida möjligen i denna de skyddade industriernas kedja kan felas en eller annan länk, som utan att bryta det helas sammanhang kan deruti inpassas, nej, man vill rycka hela detta system i stycken.

Hvad är då det *nya systemet*? Huru beskaffadt är i sjelfva verket det botemedel, som man nu, i det svenska arbetets och i den svenska fosterlandskärlekens namn, vill locka och tvinga Sveriges industriidkare att taga emot, till deras egen och landets förespeglade räddning?

Herr grefve och talman, med eder tillåtelse skall jag taga mig

derflighet. Så mycket tror jag mig dock våga säga, med min vördade lärares, Roschers, ord, att i de länder, hvilka hunnit långt i kultur, der är presumtionen för ekonomisk frihet, der är särskildt handelns frihet i allmänhet på sin plats.

Af de många skäl, som hafva anförts och kunna anföras emot de nu föreslagna lifsmedelstullarne och i synnerhet på grund deraf, att dessa tullars införande skulle utgöra början till en förändring af vår tullpolitik i *protektionistisk riktning*, anhåller jag, herr grefve och talman, att få yrka *afslag* på bevillningsutskottets hemställan i första punkten af dess nu föreliggande betänkande.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Falk, Helmer: Jag har icke begärt ordet för att mot hvarandra afväga skälen *för* eller *emot* de förslag, som bevillningsutskottet i det föreliggande betänkandet framlagt. Jag skulle för öfrigt ingenting hafva att säga, som icke många gånger förut, och långt bättre än jag skulle kunna göra det, blifvit sagt. Orsaken till mitt uppträdande är den, att jag måste fullgöra ett mig gifvet uppdrag. Inom den provins, hvilken jag representerar, hafva vänner af svenskt arbete och näringslif funnit sig föranlättna att till provinsens invånare rigta en uppmaning att, medelst anteckning å för ändamålet utsända listor, gifva uttryck åt sina åsikter i den förevarande tullfrågan, men på samma gång tillkännagifvit önskvärdheten af, att anteckningarne måtte ske utan någon som helst påtryckning från tullvännernas sida. På dessa listor hafva, *för* tullar å jordbruksalster, tecknat sig 1,532 personer, bland hvilka embets- och tjänstemän till ett antal af 220, industridkare och handtverkare till ett antal af 150, jordbrukare till ett antal af 1,003, handlande till ett antal af 76 och arbetare till ett antal af 83. Dessutom hafva 24 kommuner på kommunalstämmor uttalat sig genom insändande af protokollsutdrag, och alla hafva instämt uti åsigten om nödvändighet af skyddstullar. En kommun har yttrat sig för skydd för endast jordbruk och näringar, en annan endast för skyddandet af industrien, endast en har uttalat sig emot skydd i så väl det ena som andra afseendet. De handlingar, som bestyrka dessa uppgifter, finnas tillgängliga för hvar och en, som vill taga del af dem. Då de komiterade, som haft listornas utsändande och hopsamling om hand, hos mig anhållit, att jag, i egenskap af länets representant i Första Kammaren, måtte bringa dessa förhållanden till Riksdagens kännedom, har jag så mycket hellre ansett mig böra gå denna önskan till mötes, som jag för egen del, sedan lång tid tillbaka, är lifligt öfvertygad om nödvändigheten af att bereda tullskydd för sådana af vårt lands industri- och näringsgrenar, som äro i behof deraf.

I öfverensstämmelse med denna åsigt anhåller jag, herr talman, att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Forssell, Hans: Det är icke synnerligen svårt att upptäcka hufvudsyftet för den rörelse, som inom landet fortgått i tre års

Ifrågasatt tullland i närmaste sammanhang med ett långt drifvet missbruk af den s. k. blankokrediten, hvilken numera, så vidt jag vet, om icke helt och hållet försvunnit, åtminstone blott i mindre mått kommer till användning.
 på omalen spanmål.
 (Forts.)

Till sist anförde den ärade talaren en resumé af Amerikas ekonomiska historia. Han citerade dervid den amerikanske författaren *Carey's* »Bref till presidenten». Jag vågar göra anspråk på att ega någon kännedom om den ekonomiska litteraturen och kan bestämdt påstå, att inom denna litteratur och bland den ekonomiska vetenskapsens förnämsta målsmän åtnjuter *Carey* mycket ringa anseende, just på grund deraf att han *icke* arbetade såsom en verklig vetenskapsman i sanningens tjänst utan förut fattade meningar. *Carey* var en partiman, och den citerade skriften är ingalunda någon ren historisk källa, den är framför allt en partiskrift. Det skulle också vara ganska lätt att från Amerika anföra talrika fakta, som stå i strid med *Carey's* uppgifter; men som detta dock alltför mycket skulle upptaga kammarens tid, torde vara mera lämpligt att endast kasta en blick på den närvarande ekonomiska ställningen uti Nordamerikas Förenade stater för att se hvad det nuvarande tullsystelet derstädes verkat. Vi komma då till det resultatet, att, trots de enorma skyddstullar, hvilka pålades af finansiella skäl under sista kriget, har det icke lyckats Amerika att uppfostra sin industri så, att den kan på långt när förse landets egen marknad eller åstadkomma någon större export. Förenade staterna exportera årligen för kolossala belopp men af dessa äro ungefär $\frac{9}{10}$ för närings- och råämnen. Exporten för 1881 steg till 800 millioner dollars för närings- och råämnen och för fabriker inalles till 72 millioner dollars, under det att man importerade för ungefär 335 millioner dollars närings- och råämnen och för 256 millioner dollars fabriker. Importen af fabriker var således nyssnämnda år nära 4 gånger större än exporten af samma slags varor.

Hvad angår arbetslönerna, så äro dessa visserligen ganska höga i Amerika. De äro högre i detta protektionistiska land än i det frihandlande England, men de äro mycket högre i detta senare land än i det protektionistiska Frankrike, för att icke tala om Tyskland. Och de äro så höga, dessa löner, i det protektionistiska Amerika, emedan det landet är ett af de rikaste i veilden och på samma gång ett land, som ännu, till stor del, ligger öppet för odlaren, der jord kan fås för nästan ingenting, och der brukningskostnaden är högst obetydlig, der man i allmänhet icke behöfver använda mer än ett ganska litet kapital på byggnader och dylikt, och der arbetaren, om han icke känner sig nöjd i annans tjänst, lätt kan blifva sin egen. *Derför*, och icke på grund af några protektionistiska åtgärder, äro arbetarnes löner derstädes höga. Det är också ytterst betecknande, att, under det att arbetslönerna i Nordamerikas vester i allmänhet äro mycket högre än de engelska, så äro arbetslönerna i Massachusetts' fabriker stundom till och med lägre än i motsvarande fabriker i England.

De lärdomar, som vi kunna hemta af historien, bevisa, så vidt jag förstår, alldeles icke protektionismens nytta och frihandels skadlighet; men jag skall, å andra sidan, noga akta mig för att vilja af historien draga några allmängiltiga konklusioner rörande protektionismens för-

vid Colbert, hvilken onekligen var en stor man, som gjorde sitt land betydande tjänster. Han utbildade också Frankrikes skyddspolitik, det är sant; men i förhållande till många af våra dagars protektionister var Colbert en frihandelsvän, ty, på samma gång han visserligen ansåg skyddstullar gagneliga för Frankrikes dåvarande förhållanden och därför upprättade ett starkt tullsystem emot utlandet, nedbröt han en mängd skrankor, som förut funnits för den ekonomiska samfärdseln inom landet. Detta var för den tiden ett mycket stort framsteg, jemförelsevis större måhända än om man i våra dagar skulle med hälften eller tre fjerdedelar sänka alla våra till skydd afsedda importtullar.

*Ifrågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)*

Samme talare visste också berätta, att Englands nuvarande storhet härleder sig från dess förra protektionism. Jag vill ingalunda förneka, att England varit ett protektionistiskt land, men det höres också i England starka röster, som säga, att England gått framåt och blifvit ett mäktigt och rikt land, icke *igenom* utan *trots* sin förra protektionism. Märkligt är det också att de näringar, som varit mest skyddade, haft minst framgång. För öfrigt torde vi böra komma i låg, att om också England verkligen blifvit rikt under sitt protektionistiska system, så blef Sverige obestriddigen samtidigt fattigt under sitt. Det protektionistiska förra århundradets ekonomiska politik slutade, såsom vi veta, i vårt land med en nästan allmän finansiell bankrutt.

Vidare fick äfven Tyskland åt den ärade representanten på upplandsbanken afgifva bevis för protektionismens välsignelserika verkningar. Det anfördes — jag vet dock icke om detta var af samme ärade talare — ett vitsord härom af en högt stående person, som länge vistats i närheten af sjelfva medelpunkten för Tysklands nuvarande politiskt-ekonomiska system. Jag befarar dock att, just i närheten af detta centrum, det icke är så lätt att klart och tydligt se hela sanningen rörande tillståndet i Tyskland. Så mycket är åtminstone mig bekant, att handelskamrarna i detta land, då de afgifvit fullt bestämda uttalanden, hvilka icke varit gynsamma för det nuvarande systemet, till och med blifvit utsatta för så kalladt »munlås». Dessa handelskamrar äro ingalunda, såsom namnet skulle antyda, en förening endast af handlande eller köpmän, utan framför allt i de södra delarne af Tyskland äro de, till väsentlig del, sammansatta af målsmän för fabriksindustrierna. Af dessa talrika handelskamrar är det blott ett ringa fåtal, som i sina rapporter kunnat afgifva berättelser, som varit gynsamma för protektionismen. Ett stort antal vägar icke yttra sig annat än sväfvande, och de öfrigas under de senaste åren afgifna berättelser äro uppfyllda af klagomål öfver den nuvarande ställningens betryck, ja, ohållbarhet.

Jag ber att få erinra om ett särskildt yttrande af den ärade talaren på upplandsbanken. Han ordade högstämtdt om våra segerrika arméers fanor, som fordom svajade öfver Tysklands slätter, men nu hafva måst lemna plats för våra obligationer och andra bedröfliga tecken till vårt ekonomiska förfall; han framhöll huru de väldiga svenska ryttareskaror, som fordom huserade i de tyska landen, numera blifvit efterträdda af *blankorytteriet*. Det är dock ett känt sakförhållande, att detta »blankorytteriet» grasserade just under skyddstullsperioden. 1857 års kris stod i vårt

Ifrågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)

sultat, när det ju är *obestriddligt*, att de bilda en *nedåt progressiv* beskattning, hvilket ock blifvit i denna kammare på det klaraste framhållet och ådagalagdt, särskildt af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Det är sant att denna beskattning är indirekt och därför ofta icke faller så tydligt i ögonen; men om den i sjelfva verket är ett politiskt och socialt *gift*, så gör den för visso icke mindre skada derföre att den gifves in uti en ärtsoppa. Samme talare förklarade också, att brödprisen *icke* påverkas af priset på spannmål, och fann grunden dertill uti den omständigheten, att så många faktorer ingå i brödpriset. Detta är en sanning, och det är klart, att brödpriset icke kunnat noggrant följa med spannmålspriset, när icke alla faktorer följt med på samma sätt. Man får dock icke glömma, att denna sanning icke är gällande i lika hög grad för alla brödsorter; den gäller till fullo för det finare brödet, som begagnas inom bättre bemedlade familjer, men den gäller icke så mycket för det simplare brödet, för den grofva rågkakan, som ofta utgör en väsentlig del af den obemedlade arbetarefamiljens dagliga kost. Det är emellertid ett obestriddligt faktum, att åtminstone här i Stockholm detta slags bröd, under de senaste åren, blifvit betydligt billigare, hvilket jag positivt kan bevisa på grund af anställda jämförelser mellan flera års priskuranter hos sådane bagare, som sälja brödet efter vikt. Det grofva brödet har härstädes sedan år 1880 fallit i pris med åtminstone 20, ända till 25, 30 och måhända ännu flere procent, hvilket ju icke är obetydligt.

Herr greve och talman! Historiens lärdomar äro utan tvifvel af mycket stor vikt för den ekonomiska vetenskapen, för kännedomen och den rigtiga uppfattningen af den närvarande tidens ekonomiska lif. Men historiens källa kan lätt blifva grumlad, emedan dels dess tillflöden ofta äro grumliga och dels den, som öser ur denna källa, sjelf kan komma att på ett eller annat sätt grumla upp den. Af dessa skäl kunna de bilder, man får fram ur historien, stundom vara ganska oklara, till och med alldeles origtiga och vilseledande.

Den ärade representanten på upplandsbänken älskar att ur historien hemta hvad han anser såsom bevis för sina åsichter om frihandelssystemets förderflighet. Förra året hade jag tillfälle att göra några anmärkningar i afseende på de historiska exempel, som han då framhöll. Han har i år anført nya, och jag kan icke underlåta att äfven nu göra ett par anmärkningar med afseende på hans användande af historien. Han tyckes anse, att Ryssland skulle hafva stora fördelar af sin protektionism eller åtminstone, att detta laud skulle hafva skadats ofantligt af frihandeln. Han uppläste med afseende härfpå ett aktstycke af den bekante greve Nesselrode. Det är emellertid åtskilliga årtionden sedan detta skrefs, och jag beklagar, att den ärade talaren icke velat från våra dagars Ryssland hemta sig några slutsatser angående protektionismens välsignelser. Han skulle annars säkert hafva funnit, huru eländigt det ekonomiska tillståndet i Ryssland är, oaktadt detta land har och länge haft en ytterst protektionistisk tulltaxa. Till och med i en nyligen utkommen *protektionistisk* broschyr framhålles särskildt, att uti södra Ryssland arbetarnes ställning är ovanligt dålig. Den ärade talaren anförde vidare exempel från Frankrike och nämnde der-

südes- och mjölprisen. En annan naturlig följd af detta förhållande är, att importen af dessa varor under den närmaste tiden efter tullskyddets införande kommer att blifva högst obetydlig, och att således den ökade skattebördan kommer att inskränka sig till ett eller annat hundratusental kronor i stället för de omtalade millionerna. Från motståndarnes sida kan visserligen invändas, att tullskyddet i följd deraf icke skall vara till något gagn för jordbrukarne, men det skall dock gifva dem visshet, att Riksdagen behjertat deras nöd och söker afhjelpa densamma, äfvensom att de i följd af den beslutade åtgärden inom icke alltför aflägsen framtid skola lättare kunna afsätta sina produkter på den inhemska marknaden. Detta medvetande skall utan tvifvel lifva deras mod och stärka deras krafter till förökade försakerelser och ansträngningar för att kunna hålla sig uppe; de skola åter med iver egna sig åt odling af höstsäd, och den tid kan i sådant fall ej vara långt aflägsen, då vi producera all den säd vi behöfva, så att ingen sädesimport mera är nödig. Om också under öfvergångstiden under en eller annan kortare tid sädes- och mjölprisen komma i någon mån att stiga, så erhålla arbetarne, enligt min mening, en riklig ersättning deraf i en jemnare och säkrare tillgång till arbetsförtjenst.

Jag vill icke trötta herrarne vidare, utan slutar med att yrka bifall till utskottets betänkande.

*frågasatt tull
på omalen
spannål.
(Forts.)*

Herr Leffler: En ärad uplandsrepresentant, som sällan misslyckas i sina bemödanden att göra hela denna kammare för tillfället lik frihandelspartiet — »glad och munter» — har behagat karakterisera oss s. k. frihandlare äfven på ett mindre smickrande sätt, i det han förklarar oss vara dels »ideologer», dels fosterlandslösa kosmopoliter. Det senare tillmålet torde väl erkännas vara af den beskaffenhet, att det icke behöfver upptagas till besvarande, allra minst i denna kammare.

Hvad åter angår beskyllningen för ideologi, så ber jag, åtminstone för min del, få säga, att jag räknar det som en ära att vara lärjunge af den man — Leipzigerprofessorn Wilhelm Roscher — som, kanske klarare och tydligare än någon annan, ådagalagt och uttalat, att i praktiskt nationalekonomiska frågor finnes icke någon absolut, för alla tider och förhållanden gällande lösning, utan att de i hvarje särskildt fall för handen varande omständigheterna dervid alltid måste tagas i betraktande.

När jag nu måste motsätta mig de föreslagna tullarne på lifsmedel, sker detta också alldeles icke af något strängt fasthållande vid den abstrakta frihandelsprincipen, utan emedan jag är öfvertygad derom, att dessa tullar 1:o icke hjälpa vår jordbruksnäring och 2:o medföra stora olägenheter. Det skulle vara att missbruka kammarens tålmod, om jag upprepade alla bevis för dessa mina åsigter. Jag skall deraf endast anhålla att få till besvarande upptaga ett par af motsidans påståenden, hvilka synts mig vara särdeles anmärkningsvärda.

Den ärade representanten för Norrköping förklarade i går, att lifsmedelstullar äro synnerligen rättvisa, emedan de drabba alla lika. Det är rent af obegripligt huru han kunnat komma till ett sådant re-

*Ifrågasatt till
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

ställning. Hvilka skola väl följderna blifva, om ej heller vid denna riksdag någonting på allvar göres för att stödja och hjälpa de nödställda jordbrukarne? Jo, det ena tusentalet efter det andra, framförallt af arrendatorer och mindre jordegare, blifva ruinerade. En mindre del af dem kommer nog att begifva sig till utlandet, men det vida största antalet flyttar nog till städerna, inom hvilka en sådan öfverdrifven emigration måste åstadkomma sjunkande arbetslöshet. Då få sannerligen stadsarbetarne, som nu så ifrigt uppträda mot spanmålstullar, också skörda de bittra frukterna af denna sin verksamhet. Vårt urgamla sjelfegande bondestånd, landets must och kärna, som med egna händer odlar från fäderna ärfd jord, kommer snart nog att blifva »en saga blott»; den svenska jorden kommer att egas af in- och utländska kapitalister samt att brukas af landbönder och statfolk. För att hindra en sådan olycka måste efter min åsigt alla möjliga åtgärder vidtagas.

I min ungdom hörde jag de här förut omtalade blomstermålningarne och var vittne till öfvergången till det då så prisade läne- och frihandelssystemet. Redan då misstrodde jag blomstermålningarnes sanning samt var öfvertygad om, att det nya systemet omöjligen kunde bära några goda frukter. Allt hvad jag under de sedan dess förflyttna 30 åren sett och erfarit har bekräftat denna min öfvertygelse. Det var naturligtvis till en början mycket angenämt och beqvämt att få alla sina både verkliga och fingerade behof, sina både berättigade och oberättigade önsknings tillfredsställda med bit från utlandet införda billiga varor, äfvensom att af utländingen direkt eller indirekt få låna de penningar, som erfordrades till dessa varors liqviderande. Detta system kan väl gå till en tid, men ju längre det varar, ju fortare går det utför det sluttande planet, och innan man vet ordet af, står man vid undergångens brant. Antalet af dem, som se hvart det nu rådande systemet bär, ökas med hvarje dag, och numera torde icke många finnas, som förneka, att nöden i landet är stor. Att så är förhållandet, har äfven regeringen erkänt genom att tillsätta en komité, som erhållit i uppdrag att undersöka den ekonomiska ställningen och föreslå åtgärder till dess förbättrande. Till hvad resultat har då denna komité kommit? Den vill bereda jordbrukarne tillfälle att belåna äfven sina inventarier samt har föreslagit, att staten skall inköpa de enskilda jernvägarne. Landet börjar dock allt mer och mer misstro dem, som hålla före, att nöden skall kunna afhjelpas genom ytterligare lån, och hos många fosterlandsvänner har derföre den tanken uppstått, att ingen annan utväg finnes än att söka bereda skydd åt det inhemska arbetet och stäfja den utländska konkurrensen. Från denna tanke har förslaget att införa skyddstullar helt naturligt utgått.

Här har talats så mycket om, att de föreslagna skyddstullarne egentligen skulle påläggas den fattigare befolkningen samt att de skulle innebära en ökad skattebörda af 8 å 10 millioner kronor. Men det är ett känt faktum, att våra köpmän, med det kosmopolitiska sinnelag och den öppna blick för möjligheten att göra vinst, som i alla länder vanligen utmärka denna samhällsklass, hit importera så mycket spanmål och mjöl, att införandet af skyddstullar åtminstone under det närmaste året omöjligen kan föranleda till någon så synnerlig höjning af

som gifvit mig en plats bland svenska folkets representanter, att äfven draga mitt strå till stacken och öppet uttala mina åsikter i ämnet.

Det torde ursäktas mig, som så ytterst sällan upptager kammarens tid, att jag icke kan låta bli begagna tillfället att med några ord gifva uttryck åt min sorg öfver de allt mer och mer framträdande likheter, som efter mitt förmenande förefinnas emellan frihetstidens riksdagar och riksdagarna i vår tid. Hvad äro de nu så ofta förekommande s. k. kompromisserna annat än en ny form för det under frihetstiden vanliga köpslagandet om röster? När kompromisser ingås och röster bytas emellan dem, som vilja hafva statsanslag till restaura- tion af våra domkyrkor, och dem, som yrka att statsmedel skola användas till understöd åt och inköp af enskilda jernvägar, så är det saunerligen en företeelse, som djupt måste smärta hvarje verklig fosterlandsvän. Afgöras icke riksdagsärendena nu som under frihetstiden på enskilda partisammanträden och icke, såsom riksdagsordningen tyd- ligen afses, i utskott och plena?

Men jag vill ej trötta kammaren med att längre utsträcka dessa allt annat än glädjande jemförelser, ehuru ämne dertill visst icke saknas, utan öfvergår till frågan för dagen. För min del tror jag på san- ningen af skaldens ord, att det »bor oveld uppå framtids tunga» och just därför är jag förvissad om, att historien en gång skall fälla en ingalunda mild dom öfver åtskilliga af de medel, som våra stormodiga och kosmopolitiskt sinnade frihandlare, nutidens »hattar», användt och använda för att komma i besittning af makten och bibehålla densamma. Såsom allra förkastligast af dessa medel kommer utan tvifvel af fram- tiden att dömas det så ifrigt bedrifna upphetsandet af vår arbetare- befolkning emot tullar på lifsförnödenheter, för hvilka de hedervärda agitatorerna hafva uppfunnit den lika retsamma som orättvisa benäm- ningen »svälttullar». Dessa frihandlarnes sträfvan den att upphetsa synas i allmänhet hafva haft god framgång i våra städer samt på de trakter af landsbygden, der skogssköfving utgör hufvudsakliga, för att icke säga enda näringsfånget. Möten hafva hållits och resolutioner hafva fattats mot dessa s. k. »svälttullar». Men den vikt och bety- delse, som man eljest kunde känna sig benägen att fästa vid dessa ut- talanden, förminsкас i hög grad, för att icke säga helt och hållet till- intetgöras derigenom, att samma arbetare, som den ena dagen fatta skarpa resolutioner mot tullar å lifsförnödenheter, den andra dagen besluta att ingå till myndigheterna hvar inom sin kommun med be- gäran, att inflyttning af arbetare från andra kommuner måtte hindras eller att, om så ej kan ske, inflyttande arbetare måtte, så vidt möjligt, utestängas från all arbetsförtjenst. Dylika mått och steg äro sanner- ligen så våldsamma, så ingripande på den personliga friheten, att ej ens den argaste protektionist skulle kunna falla på den tanken att föreslå eller förorda liknande åtgärder för vinnande af sitt mål, skydd för det svenska arbetet.

Jag är sannerligen en lika varm vän till våra arbetare, som trots någon af herrar frihandlare, och hvad som gör mig till protektionist är i främsta rummet min innerliga öfvertygelse, att det för arbetarne i vårt land är långt viktigare än för någon annan samhällsklass, att idkarne af vår modernäring, jordbrukarne, hållas uppe i en bergad

*Ifrågasatt tull
på omlagen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på omlagen
spannmål.
(Forts.)*

tioner varor, hvilka vi kunna och borde sjelfva tillverka, hitföras i mängd från andra verldsdelar, som hafva ett härligt klimat och en ypperlig, bördig och jungfrulig jord. Följderna häraf synas mig blifva, att, om icke tullskydd mellankommer, jordbruket och många flera af de inhemska näringarne, med undantag af skogsodling, duka under, och resultatet häraf blefve det, att vårt folk, som hittills emigrerat i tusental, skulle göra det i milliontal, och de kvarvarande få hufvudsakligen sysselsätta sig med skogsafverkning, så länge skogen räcker, för att sedan möjligen få öfvergå till de näringar, som vårt lands första inbyggare idkade, nemligen jagt och fiske.

Man har till fromma för frihandeln anført, att varutillverkningen inom landet på senare tider, eller allt sedan frihandelns införande, ökats betydligt, men man tager då ej i betraktande, huru samtidigt hus- och hemslöjden aftagit. Kunde denna förminskning med siffror beräknas, skulle herrarne finna, att den ökade varutillverkningen inom landet icke representerar ett så stort belopp; härför talar ock den allt mer ökade importen af utländska varor. Deremot har genom hus- och hemslöjdens hufvudsakliga uppgående i storindustrien det sorgliga förhållande inträdt, att den sparpennning, som allmogen med flere förut förskaffat sig genom att bereda flera af sina varubehof i hemmet, såsom kläder, husgeråd och redskap m. m., den sparpennningen har genom denna husslöjdens förminskning snart sagdt försvunnit.

En följd häraf och af det rådande systemet har blifvit den, att allmogens jord, som före frihandelns införande var mycket ringa in-teknad, nu blifvit allt mer och mer skuldbelastad.

Det har emot spannmålstullarne särskildt anförts, att dessa skulle blifva till nytta endast för de större jordbrukarne. Jag tror för min del, att de skulle blifva till nytta både för de större och de mindre, ty hvilken landtbrukare behöfver ej sälja något af sina produkter? Han behöfver skaffa penningar till sina mångfaldiga utgifter och deribland ovilkorligen till betalande af skatter och onera, till aflöningar åt sina tjenare och arbetare och — sorgligt att säga — de flesta landtbrukare måste också skaffa penningar till sina förfallna skulder och räntor. Hvar skulle han taga penningar till allt detta, om han icke har något att sälja? Och den landtbrukare, som ej säljer spannmål, säljer kreatur och andra alster från ladugården, och när spannmålen faller i vrakpris, falla äfven de andra landtmannaprodukterna. Derom tala tydligt de nuvarande låga prisen på såväl det ena som det andra området af landtbrukets alster.

Jag vill nu ej längre taga kammarens tid i anspråk. Jag blott beder herrarne behjerta landets bedröfliga ekonomiska ställning och derföre genom alla till buds stående medel söka bättra densamma, och då jag för min del anser skyddstullar skola dertill verksamt bidraga, anhåller jag få yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Sandberg: Herr grefve och talman! Mine herrar! Då det nu på allvar synes vara fråga om att bryta med det i min tanke högst förderfliga låne- och frihandelssystem, som i 30 års tid varit herskande i vårt arma land, anser jag det vara min pligt mot dem,

talaren på skånebänken, hvilken efter antalet betlare i eget kök på-*Ifrågasatt tull*
 stod sig ega rätt att draga i tvifvelsmål de resultat statistiken anger *på omalen*
 för hela riket, skulle jag kunna påstå, at i Vesterbotten är det protek- *spannmål.*
 tionisterna, som föra det dyrare lefnadssättet, ty de 20—30 vesterbott-
 niske protektionisterna hafva nästan alla smakat den »perlande druf-
 saft», som kännetecknar lyx och öfverflöd, under det att af de 1.000
 och åter 1,000, som icke äro protektionister, ojemförligt största delen
 icke — icke ens till namnet — känner hvad en lyxartikel är.

Emellertid, mine herrar, är det icke min mening att drifva en-
 sidig norrlandspolitik. Vi begära icke att man för Norrlands skull skall
 bibehålla en lagstiftning, som möjligen kan vara skadlig för hela det
 öfriga landet. Vi begära endast, att, när man lagstiftar för hela landet,
 man icke må glömma, att i Sverige finnes en landsdel, som heter
 Norrland och hvilken intressen äfven böra, så vidt möjligt, tillgodoses.
 Enligt min uppfattning är man färdig att glömma detta; en sådan
 glömska framlyser i utskottets betänkande, ty den där förekommande,
 från min synpunkt sedt naiva uppgiften, att till och med korntullen
 skulle vara till nytta för Norrland, kan jag knappast tro vara allvar-
 samt menad. Jag vågar bestämdt påstå, att förhållandet ej är så.
 Korntullen skulle vara lika skadlig den som de andra tullarne. Huru-
 vida förändring i tullagstiftningen skall vara nyttig för det öfriga
 landet, är synnerligen omtvistadt. Jag ämnar emellertid ej gå in på
 det kapitlet, men herrarne, tror jag, skola erkänna, att lika goda skäl
 blifvit anförda för som emot den åsigten, att tullarne *icke* hjälpa. För
 min del sluter jag mig till den uppfattningen, att en förändring ej
 skall lända till nytta och ej afhjelpa betrycket i södra Sverige, endast
 skada Norrland. Jag yrkar därför afslag.

Herr Carlsson, Lars: Herr grefve och talman! Mine herrar!
 Jag tänker ej blifva mångordig och allra minst besvära kammaren
 med några siffror. Af den sorten har jag för min del tyckt, att kam-
 maren fått höra både i dag, i går och i förgår så mycket som kam-
 maren kan smälta. Jag tror för öfrigt, att denna stora fråga såväl i
 tal som skrift nu behandlats så mycket, att den blifvit, hvad man
 kallar, utsliten. Jag ber blott att få betona, att det är af största vikt,
 att den nu snart blir praktiskt antagen och genomförd, ty den ekono-
 miska ställningen i landet är bedröflig. Man suckar efter bot och an-
 ropar Riksdagen om hjälp mot denna svåra inre ekonomiska kris.

Hvad man i fjor förutsåg, har gått i fullbordan, nemligen att landt-
 brukets betänkliga ställning skulle blifva ännu värre, och öfriga nä-
 ringar och deras arbetare komma att lida brist, de förra till följd af
 saknad af afsättning på sina varor och de senare i brist på arbete.
 Då landtbruket aftynar, följa äfven andra näringar med, och skulle
 tullfrågan äfven i år falla, befarar jag, att krisen kommer att genom-
 tränga alla samhällsklasser, med undantag möjligen för skogsafverkare,
 stora handlande samt embets- och tjänstemän m. fl., som hafva be-
 stämde löner eller andra säkra kontanta inkomster.

Frihandeln duger ej hos oss längre att tillämpa, sedan de flesta
 andra länder i Europa och deribland de större antagit skyddssystemet.
 Den duger ännu mindre, sedan genom lättare och billigare kommunika-

Ifrågasatt tull nu med tullen till hjälp åter uppbringa priset till 26 kronor 60 öre
på omalen för tunnan, men hvem skall betala honom skilnaden? Konsumenten
spanmål. gör det, enligt hans påstående, icke. Hvar får han då skilnaden ifrån?
 (Forts.) Jag kan svårligen tro att en utländsk »producent» passar på och be-
 talar 14 à 15 kronor för hvarje tunna hvete, som motionären i fråga
 säljer till en svensk konsument. — Men kanske kan fenomenet för-
 klaras på så sätt, att försäljningen sker genom någon mellanhand, som
 betalar motionären-producenten det högre priset, men af konsumenten
 tager det lägre. Men detta måtte vara en mindre angenäm mellan-
 hand att stå i och skulle utan tvifvel medföra de följder, som i går be-
 skrefvos af talaren på skånebänken, då han yttrade, att konkurser
 hörde till ordningen för dagen, och att de ansågos för fina karlar, som
 gifvo 50 procent. Men ehuru talaren på skånebänken förklarade affärs-
 vingleri vara en följd endast af frihandeln, så skulle ju, om de här
 behandlade förespeglungarne hålla streck, samma förhållande ega rum
 under protektionismen.

För öfrigt ber jag få påpeka, att då man lär talar så mycket om,
 att frihandeln framkallat de affärssvindlerier, som den sist åsyftade
 talaren beskref, tror jag att man sammanblandar handelsfrihet med
 frihandel, och dock äro de två vidt skilda saker. Handelssvек och
 öfverspekulation förekomma inom protektionistiska länder fullt ut lika
 mycket som hos oss, och det kan till och med sägas, att de hit impor-
 terats till stor del just från det protektionistiska Amerika.

Nu finnas dock de, som säga: låt mjölet blifva litet dyrare genom
 tullar, brödet blir icke dyrare för det, och således gör hela tullen ar-
 betaren, som köper sitt bröd hos bagaren, detsamma. Särskildt uppgaf
 den ärade talaren från Nyköping att brödet, som år 1880 kostade ho-
 nom 4 kronor 75 öre per lspund, ännu kostade honom lika mycket,
 då han köpte sitt bröd från ett bageri i Stockholm.

Jag tror icke, att de äro många, som köpa sitt bröd från bagerier
 i Stockholm, och säkert äro de ännu färre, som betala sitt bröd med
 4 kronor 75 öre per lspund. Att efter deras erfarenhet bilda en all-
 män regel är därför fullkomligt felaktigt. Hos den ojemförligt största
 mängden af konsumenter är det husmodern, som verkställer bakningen,
 och der vet husfadern, att då han för hushållets brödbehof måste skaffa
 ett visst quantum mjöl, förhöjes brödpriset ungefär i samma proportion
 som mjölpriset. Men antag ock att alla verkliga kunde taga sitt bröd
 från Stockholm. »Menniskan lever icke allenast af bröd.» Det finnes
 ett födoämne, som åtminstone i nordligare delarne af landet utgör en
 hufvudsaklig del af menige mans dagliga spis och som heter gröt. Ingen
 af de föregående talarne har upplyst, om de hemta äfven gröten från in-
 rättningar i Stockholm, men hos dem, som behöfva se på mjölpriset,
 är det husmodern, som tillreder äfven denna rätt, och hon vet bättre
 än mängen annan, att förhöjning i mjölpriset är detsamma som för-
 höjning i lefnadskostnad.

Frihandeln skall ju också hafva åstadkommit ett högre lefnadssätt
 och vara orsaken till den ofantligt stora lyxen i landet. Jag har ej
 sett någon statistik, som skiljer frihandlares och protektionisters lef-
 nadssätt, men för mig synes det som om de i detta hänseende kunde
 taga hvarandra i hand. Finge jag tillverka statistik på samma sätt som

hållanden inom Vesterbottens län. Der ställer sig nemligen saken så *Ifrågasatt tull på omalen spannmål.* att, om dessa tullsatser, som nu blifvit af utskottet ifrågasatta för spannmål och mjöl, skulle hafva tillämpats under åren 1871—1880 på den import, som enligt Konungens befallningshafvandes femårsberättelser då verkligen egt rum till Vesterbotten, skulle tullarne utgjort i medeltal 138,000 kronor per år. Härvid är dock att märka, att under denna period inträffade endast ett missväxtår i Vesterbotten, nemligen år 1877, under det de öfriga voro i allmänhet goda år. Men tillämpar man de tullsatser, som nu föreslagits, på den import, som blef följden af 1877 års missväxt, skulle tullavgifterna ensamt för Vesterbotten det året belöpt sig till 328,000 kronor. Detta är siffror, som tåla att tänka på. Missväxten, i och för sig tung att bära, skulle ytterligare försvaras genom en skatteförhöjning af 328,000 kronor för ett enda litet län! Efter 1880 vill det synas som importen skulle vara i stigande, enär enligt uppgift om importen för femårsperioden 1881—1885 medelbeskattningen genom tillämpning af nu föreslagna tullar då skulle utgjort ungefär 271,000 kronor årligen ensamt för Vesterbottens län.

Men, säga protektionisterna, tullar fördyra icke mjölet, det är den utländske producenten, som får betala tullen, icke den inländske konsumentent. Jag vet knappast hvad jag skall tro om detta. En protektionistisk talare, som enligt en annan talares påstående »grusat» sina motståndares argument (om genom sina ord eller sina åtbörder upplystes icke), har i en motion, n:o 13 i Första Kammaren, afgifven till denna Riksdag, gifvit en liten upplysning i frågan, som förefaller mig rätt märklig, då den jemföres med påståendet, att det är den utländske producenten, som får betala tullen. För egen del ber jag få förutskicka den anmärkningen, att i allmänhet taladt fördyrar en tull icke en vara, för den händelse varan tillverkas i tillräcklig mängd, der den förbrukas, men om förbrukningen är större än produktionen, så att import måste ega rum, då måste ock tullen fördyra varan. Det förefaller mig ock af motionen n:o 13, af hvilken jag ber att få läsa upp en liten del, som om motionären i fråga tänkte på samma sätt, ehuru han som talare påstår motsatsen. — Han säger i motionen, att han har en egendom, hvars afkastning år 1876 gaf honom en inkomst af 21,114 kronor, men hvars afkastning, värderad enligt 1885 års pris, skulle gifvit en inkomst af endast 15,554 kronor, och tillägger: »Detta utgör en minskning uti billigtvis påräknad och vunnen inkomst år 1876 jemförd med år 1885 af 5,560 kronor, utgörande 60 procent af hela årets inkomst, beräknad efter 4 procent å fastighetsvärdet, 230,000 kronor», och vidare: »Må man då icke förvåna sig deröfver, att yrkandet å skyddstullar på landtmannaprodukter blir allt högre å de lidandes sida» — hvarför skulle de yrka derpå, om icke de ville hafva högre inkomster — »så mycket hellre, som genom erfarenhetens vittnesbörd blifvit ådagalagdt, att dylika tullar hvarken fördyra lifsmedlen för konsumenterna eller gäldas af det egna landet, men betalas af de utländske varuafsändarne och utgöra en väsentlig tillökning för det egna landets statsinkomster och derigenom förminskande det egna landets beskattning». Den ärade motionären, som 1876 sålde hvete för 26 kronor 60 öre per tunna, men 1885 fick endast 11 kronor 82 öre, vill

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

»som tyckes innehålla en förklaring i frågan. Här står:» Några mjölhandlare i Haparanda sägas redan hafva höjt priset på mjöl. Haparandabladet försäkrar att bönderna nu redan fått ögonen öppna för huru obetänksamt de låtit draga sig vid näsan vid afgifvandet af opinionsyttringar för lifsmedelstullar.» Det ser nästan ut som om de »tänkande» började »tänka» annorlunda i Norrbotten. I Vesterbotten påstås det ock finnas en mängd protektionister. Jag har kunnat räkna mellan 20 och 30 och en del af herrarne hafva måhända observerat huru desse i ett visst tidningsorgan gjort något väsen af sig. Till mig kommo i fjol åtskilliga skriftliga protester, som från Vesterbotten talade ett helt annat språk, men äfven då syntes en energisk trupp af protektionister, och jag tror mig hafva rätt till kammarens erkännande, därför att jag icke då bestade kammarens protokoll med hvad å den ena eller andra sidan anfördes, utan beslöt mig för att först på ort och ställe taga reda på huru vida vesterbottningarne verkligen voro protektionister. — Emellertid är jag, det bekänner jag upprigtigt, något rädd för tillförlitligheten i dessa opinionsyttringar, vare sig de taga sitt uttryck på folkmöten eller framkomma i form af petitioner. För att få reda på hvad vesterbottningarne tänkte, tog jag därför en annan utväg. Under en resa i orten sistförflutna sommar, mötte jag ofta, synnerligast inom lappmarken, personer stadda på väg till närmaste handelsplats. — Fordonen voro tomma, men efter dem fans i allmänhet bundet ett djur, nötkreatur. »Är det der kreaturet till salu?» frågade jag. Han svarade: »Nej, jag skall till Lycksele (eller annan handelsplats), för att byta mig till mjöl.» »Huru mycket får ni för det?» »Nu, när det är goda mjölpris, rätt mycket; för några år sedan mycket obetydligt.» (Det är att märka, att 1885 var ett svårt missväxtår i denna bygd, så att brist på mjöl uppstod under 1886 års sommar.) Härefter fortsattes vanligen samtalet på så sätt att de frågade: »Det säges att Riksdagen vill göra mjölet dyrare genom tull. Är det sant?» Jag svarade med att redogöra för hvad som förekommit i saken. De ansågo försöket att införa tullar orättvist. På min erinran att tullarne möjligen vore nödvändiga för södra Sveriges jordbrukare och att de norrländske därför borde underkasta sig desamma, frågade man: »Hafva de någonsin frost i södra Sverige?» »I regel icke.» »Hvad skola de då med tullarne?» »De få ej sitt penningbehof fylldt genom försäljning af sin säd, och de hafva icke tillfälle till extra förtjenster på skogsarbete som ni.» »Hvad fråga vi efter den förtjensten, om vi vore qvitt frosten! Vi skulle då helt och hållet lemna skogsarbetet och ändå leva bättre än nu.» Detta var icke enstaka samtal; man mötte dem, mer eller mindre fullständiga, snart sagdt, öfverallt. Hvad tro herrarne, man bör kalla dessa personer? Voro de protektionister eller frihandlare? Och tro herrarne icke, att denna opinion är fullt så mycket värd som den, man får fram på folkmöten? Dessa tullar å spanmål och mjöl, de äro heller icke någon småsak för norrländingen, såsom talaren från Norrbotten ville göra troligt. — Ehuru jag tager mig friheten att något litet betvifla de uppgifter, han i går meddelade rörande tullarnes inflytande på utgifterna från Norrbottens län, vill jag ej nu upptaga tiden med att bemöta honom derutinnan; — men huru de der skulle ställa sig, torde man finna genom en jämförelse med motsvarande för-

med 27 kronor. Gå vi så till *Spanien*, som har en protektionistisk lagstiftning, utgjorde handelsbalansen der i medeltal enligt årgångarne 1875—1876 endast tre kronor per person, och under det sista året allenast en krona. Således vida gynsamare än motsvarande förhållanden i Sverige. Men icke desto mindre har Spaniens statsskuld samtidigt ökat icke obetydligt mera än Sveriges, ty då ökningen här är 20 kronor per person, var tillökningen i den spanska statsskulden 34 kronor, så att denna enligt sista årgången utgör 430 kronor, då Sveriges statsskuld var endast 53 kronor per person. *Rysslands* handelsbalans utgjorde under den längre perioden i medeltal årligen allenast 50 öre per person, och för det senaste året fans till och med ett exportöfverskott af 21 kronor. Statsskulden hade dock förökats med 38 kronor per person. I *Danmark*, frihandelsland som Sverige, har handelsbalansen ställt sig icke obetydligt ogynsamare än för Sverige, men det oaktadt har detta land minskat sin statsskuld och är i detta hänseende likställt med Frankrike och Förenta staterna, hvilka båda senare äro protektionistiska. Med Frankrike eger det egendomliga förhållandet rum, att under det medeltalet af handelsbalansen under den längre perioden var 11 kronor, har den under det senaste året ökat till 19 kronor, och detta oaktadt Frankrike blifvit mer och mer protektionistiskt. Herrarne må icke undra på, att jag under dylika förhållanden icke vill tillmäta siffrorna angående handelsbalansen eller statsskulden någon som helst bevisningskraft i den syftning de af protektionisterna åberopas.

Talaren från Norrbotten påstod, att Sveriges handelsbalans skulle synas ännu ofördelaktigare, om vi icke genom att exportera för mycket skog förstört vårt skogskapital, skenbart förbättrande ställningen. Till stöd för att vi exporterade för mycket skog åberopade han norrländska skogskomitén, »deri han var ledamot». Jag har också haft anledning att något sysselsätta mig med komiténs betänkande och deraf funnit, att exporten af trävaror är endast en bråkdel af förbrukningen af trävaror inom sjelfva Norrland, inom Vesterbotten, såvidt jag kan minnas, en åttendedel. Vill man därför minska afverkningen, torde detta kunna och böra företrädesvis ske genom minskad förbrukning och med bibehållande af exportens storlek på detta sätt uppnå jemnvigt mellan afverkning och tillväxt, hvilket bör vara lättare än att uppnå den genom att minska exporten, förutsatt att öfverafverkning verkligen eger rum.

Det säges, att här i landet och till och med i Norrland valmännen skulle vara böjda för att öfvergå till ett protektionistiskt tullsystem. Särskildt åberopade talaren från Norrbotten, att han hållit åtskilliga folkmöten; på ett hade protektionisterna majoritet, på ett annat minoritet, men, tillade han, vid detta senare möte hade »alla de tänkande hört till protektionisterna». Det skulle vara roligt veta, huru han skiljer tänkande från icke tänkande. Jag tror det vara en vanlig taktik att kalla dem, som tänka lika med en sjelf, för tänkande, och att talaren i fråga just begagnat sig af samma taktik, men jag hemställer, huru vida under sådana förhållanden ett sådant yttrande, som att de tänkande rösta för tullar, har någon vidare betydelse. För öfrigt har jag här i sist ankomna nummer af Vesterbottens tidning läst följande notis,

*Frågasatt tull
på omalen
spanmål.
(Forts.)*

detta vårt våldförande på systemet. Ja, då får jag nämna, att det är icke bevillningsutskottet, som på egen hand har föreslagit dessa tullsats, utan det är just fabrikanterna sjelfva; och då de hafva förklarar sig nöjda dermed — ja, kanske menade talaren att det är blott tre, som icke äro nöjda med förslaget — tror jag att våra fabrikanter kunna sköta sig utan den faderliga omvårdnad, med hvilken herr Forssell vill lyckliggöra dem. De hafva sjelfva sagt, att de tullsats för föreslagit icke hafva något väsentligt inflytande på deras produktion. Undantag finnas, jag vet det; men märkligt nog hade en eller ett par af de industriidkare, som talaren åsyftade, skrifvit under en af de petitioner, vi tillämpat, men när de funno, att de i följd af den franska handelstraktaten icke kunde hjälpas till fullo, ha de nu dragit hufvudet ur länken. Jag har i dag fått mottaga några meddelanden från ledamöter i denna kammare, som anmodat mig framföra dem, enär de ej särskildt härför ville begära ordet. Det ena rör tullens inflytande på maskintillverkningen här i landet och är lemnadt från fabrikanter sjelf. Korvetten Frejas maskineri kostar 311,000 kronor. Tackjernsgjutgodset väger 88,700 kilogram, och efter en tull af 80 öre för 100 kilogram skulle tullen för allt detta gjutgods uppgå till 709 kronor 60 öre, eller knappt $\frac{22}{100}$ procent af maskineriets värde. Då endast hälften af gjutgodset varit engelskt tackjern, skulle således tullafgiften utgjort ett tillägg af $\frac{11}{100}$ procent af maskineriets värde, och då frågar jag herrarne, hvad betyder väl detta för den mekaniska verkstaden?

Jag vet mycket väl hvad våra mekaniska verkstäder lida, men deras egna målsmän säga: må vi gerna antaga ett system, äfven om det är till någon liten skada för oss, om det kan bidraga till landets ekonomiska förbättring; såsom sanna fosterlandsvänner få vi rätta oss derefter. Detta är fosterländskt och vackert, och jag är dem tacksam för sådana uttalanden.

När, såsom herrarne finna, vi med bästa vilja i världen icke kunna hjälpa dem så som vi önska, så är allt hvad här talats om vådan af att tullbelägga råvaror, halffabrikat och dylikt tomt prat, och när de sjelfva vilja underkasta sig dessa tullar, så vet jag icke hvarför några personer, som saken alls icke rör, skola sätta sig till motståndare mot våra önsknings och behof, så snart dessa icke gå öfver det riktigas gräns.

Jag har erkänt och erkänner villigt den värde ledamotens talang och hans djupa kunskaper, men att han hade en sådan siareförmåga och vore en så stor profet, att han kunde säga, att det om 2 eller 3 år skall blifva så och så, det trodde jag icke. Det är väl djerft att yttra något sådant och nästan förmädet att vilja säga, om nuvarande systemet blir brutet, att detta skall medföra olycka för landet. Hvad vi veta är, huru det gestaltade sig, medan vi hade protektionistiskt system, och huru det gestaltat sig i de länder, som återgått till detta system, ty de visa icke, såsom han sade, ett årligt saldo med förlust.

Han har gifvit oss goda råd, oss stackars arbetsgifvare och industriidkare, huru vi skola handla och göra och låta, och då skulle allting blifva godt, men det receptet tror jag icke skola mycket inverka på kammarens äsigt i sjelfva frågan.

*Ifrågasatt tull
på omalen
spannmål.
(Forts.)*

Det var en annan talare, som rådde oss att vänta i 77 år, så skulle allt blifva godt och väl. Jag har hört någon yttra, att kammarens ålderspresident skulle hafva sagt, att han ingen högre önskan hade än att få upplefva den tid, då alla våra annuiteter vore betalade; det blefve väl vid den nyssnämnda tidpunkten, men jag gör mig ingen förhoppning att få lefva till 140 års ålder och får väl således icke vara med om de utlofvade goda tiderna.

Så var det en annan talare, en representant från Halland, som skildrade Hallands tillstånd såsom utomordentligt godt. Jag gratulerar Halland dertill och jag är glad, att det finnes någon provins i vårt land, som känner sig lycklig, men hvad han talade om, att det icke är några andra än halländingarne, som kunna göra ren och vacker säd, så ligger väl deri någon öfverdrift.

En ärad ledamot af kammaren, greve Strömfelt, har bedt mig korrigera en uppgift, som han lemnade, och får jag därför för hans räkning till protokollet anföra, att hans uppgift i går om försäljningssumman för egendomen Ryningsnäs var riktig, men att han sedermera blifvit upplyst derom, att inroparen hade vida högre inteckningsbelopp. Af detta förklaras, att egendomen kunde vara mycket mera värd, än den vid köpet gick till.

Jag lofvade att icke replikera hvad talare under de föregående dagarne sagt, men äfven i dag hafva många bragt på tal den s. k. arbetarefrågan. Jag kan icke höra allt detta utan att deri söka åstadkomma någon reda, så vidt jag det förstår. Man räknar och räknar, och för att få en stor slutsumma af alla dem, som skola lida förfång af spanmålstillarne, har man sanmanräknat alla kategorier af medborgare, utom ett fåtal jordbrukare, de större nemligen, som skulle draga vinst deraf; men räknar man rätt, så måste man från dessa först afräkna alla dem, som utaf ålderdom, minderårighet och sjuklighet äro oförmögne att sig försörja, ty alla dessa skall kommunen försörja, och deras antal är ganska stort.

Vidare bör man frånräkna alla jordtorpare. Jag kan försäkra, att många jordtorpare sälja årligen flera tunnor råg; och jag har här bakom mig en vän, som säger, att han har 25 jordtorpare, som hvar och en säljer 6 till 7 tunnor råg om året.

Så alla statorpare, och deras antal är också mycket stort. Man kan icke göra så, som jag i går hörde någon säga, nemligen förminska arbetslönerna genom att gifva dessa en mindre kvantitet lifsmedel. Jag vågar bestämdt bestrida, att så i allmänhet sker, åtminstone har jag under de 30 år jag varit landtbrukare icke minskat men väl ökat kvantiteten lifsmedel åt dessa statorpare, och jag tror icke att någon, som begagnar sådant arbetsfolk, kan säga, att han under de dåliga tiderna vill taga igen sina förluster genom att förknappa deras bröd.

Så måste vi äfven borträkna alla tjenstehjon, ty de lida väl icke af att det blir spanmålstillar.

Slutligen vågar jag säga, trots all er ömbet för den s. k. arbetaren, hvad äro väl alla dessa små hemmansegare annat än de allra flitigaste kroppsarbetare? Det kan jag försäkra, att den mindre hemmansegaren lever det mest stråfsamma lif. Han får vara den förste uppe och den siste i säng och han får tacka Gud, om han icke äfven

får sätta till nätterna för att sköta sina husdjur. Jag har arrenda-^{frågasatt tull}torer, mina herrar, vi kalla dem på vår trakt kolare eller landbönder, ^{på omalen} som icke endast få sköta sitt jordbruk, utan äfven få utgöra sitt arrenda med forslingar och kolning. Det är ett bland de allra sträfsammaste arbeten någon kan hafva, och de få lefva på tarflig kost. När man lägger så ofantligt mycken vikt på den s. k. brödfrågan, så tror jag således, att man öfverdrifver, och det på ett sätt, som jag åtminstone icke kunnat med tystnad låta passera.

Jag har här ett telegram från Falu hushållningssällskap, som utgör en skildring från den landsort, som jag häromdagen hörde skulle vara förtviflad öfver tullarne. Dalarne är verkligen en provins, som köper spanmål, men äfven den tager gerna tullarne och betalar brödet något dyrare, ty de få annars icke arbetsförtjenst. Hvar och en, som tänker något, skall väl inse, att den, som ifrar för det svenska arbetet, är arbetarens bästa vän och icke den, som säger: »godt pris och goda varor, men medlen att köpa dem för, dem vägrar jag er» genom arbetslöshet, och de blifva föga tillfredsställda, när man vill trösta dem med slagordet billigt bröd. Ty detta är ett hån. Jag har arbetare, som hafva sagt detsamma: hänvisa mig icke till de billiga prisen, ty får jag icke arbete, så måste jag svälta eller tigga eller stjåla.

Jag fortfar i mitt yrkande om bifall.

Talrika rop på proposition ljödo åter.

Herr Unger, Adolf: Jag hade visserligen ämnat att något utförligare redogöra för min ställning till den föreliggande frågan och velat derjemte äfven omnämna en resolution i protektionistiskt syfte, som inskickats till mig med anhållan, att jag skulle deraf lemna kammaren del, men då jag märker kammarens otålighet, vill jag icke upptaga kammarens tid, utan inskränker mig till att instämma i herr Lithanders anförande och yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Äfven detta anförande efterföljdes af rop på proposition.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Under denna långvariga öfverläggning har jag i mitt stilla sinne prisat de skyddstullvänner lyckliga, som kunnat uppträda och såsom sin fasta och orubbliga öfvertygelse uttala icke endast, att de föreslagna tullarne på spanmål, om de antoges, skulle hafva den åsyftade verkan, att höja jordbruket ur dess betryck, utan äfven att dessa tullar vore fullt berättigade. Fastän jag lifligt behjertar det betryck, hvori jordbruket liksom andra näringar befinner sig, trots mina starka skyddstullvänliga tendenser, har jag icke kunnat arbeta mig till en sådan fast öfvertygelse. Tvärt om är jag i dessa afseenden betänksam, tveksam, ja, hvarför icke säga rent ut, skeptisk. Vid sådant förhållande faller det af sig sjelf, att, när jag nu i öfverläggningens sista skede begärt ordet, jag icke gjort det för att hålla något föredrag, åsyftande att påverka någons öfvertygelse. Endast därför, att jag känt ett behof att tillkännagifva huru jag ämnar rösta, har jag uppträdt. Jag vill nemligen icke hölja min åsigt i den slutna röstsedeln; jag vill att för kammaren, för det lands-

Ifrågasatt tull ting, som valt mig, för hela landet skall varda kunnigt, huru jag i
på omalen förevarande fråga röstar. Jag låter härvid leda mig af den grundsats,
spannmål. som i allt mitt politiska görande och låtande varit för mig bestäm-
 (Forts.) mande, nemligen, att när en ifrågasatt ändring i det bestående icke
 klart kan ådagaläggas vara rättmätig, nödvändig och nyttig, så bör
 man blifva vid det gamla. Det är så jag tillämpar den regel, som en
 engelsk statsman uppstälde: in dubio non est agendum. Liksom jag
 vid förra riksdagen icke kunde öfvervinna min gamla obenägenhet mot
 tullar på lifsmedel, har jag icke heller nu kunnat göra det; och jag
 kommer därför att rösta mot den föreslagna rågtullen.

Å nyo hördes rop på proposition.

Grefve Posse: Jag ber endast att få framställa yrkande om afslag.

Herr Ekman, Carl: I den ställning, som jag intager till åtskilliga af vårt lands viktiga näringar, har jag trott det vara min skyldighet att vid detta tillfälle öppet inför kammaren tillkännagifva, huru jag kommer att rösta. Jag ber således endast att med några få ord få här förklara, att jag för min del icke kan antaga den framställning, vare sig i afseende på tullar på lifsmedel eller i afseende på öfriga af bevillningsutskottet föreslagna tullar, som det föreliggande betänkanudet innehåller. Jag gör detta af det skäl, att det betryck, som för närvarande kännes i nästan alla grenar af vårt näringslif, kan, efter mitt förmenande, icke afhjelpas genom sådana medel, som nu blifvit föreslagna. Jag tror, att endast några få af jordbrukets idkare komma att vinna fördel af den föreslagna tullen, och jag är öfvertygad att, om den komme att tillämpas, densamma i trots af de försäkringar, som många af protektionisterna här lemnat, att den icke skulle komma att höja spannmålspriset, likväl så komme att göra, och då vill jag icke för min del hafva bidragit dertill att, till fördel för några få, lägga en skatt på den stora mängden, som har svårast att bära densamma. Man har lofvat oss, att om här skulle blifva tullar, så skulle det blifva bättre arbetsförtjenst och högre aflöning. Dessa löften strida mot den erfarenhet, som jag under hela min verksamhet i de praktiska yrkena har förvärfvat. Jag har ännu aldrig funnit, att någon vara, det må vara arbetarens arbete eller något annat, betalas med ett annat pris än det, som bestämmes af tillgång och efterfrågan, och jag har alltid funnit, att i samma mån som lefnadskostnaden varit hög, i samma mån har antalet af arbetsökande varit större, och till följd deraf äfven aflöningen mindre. Jag anser således, att dessa af protektionisterna förespeglade löften äro af intet värde.

För min del röstar jag afslag på den nu föredragna punkten och kommer att rösta afslag på alla de följande punkterna.

Åter framträngde allt talrikare rop på proposition.

Herr Bexell: På grund af en min länskamrats yttrande, anhåller jag få upplysa, att jag är bosatt i norra Halland, men han i södra. Jag önska det i hela Halland vore så bra, som han uppgaf.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr/grefven och talmannen, att, med anledning af derom framställda yrkanden, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvar och ett af de i utskottets förevarande hemställan omnämnda slag af spanmål.

*Ifrågasatt tull
på omalen
spanmål.*

Hvad först anginge artikeln *råg* hade under öfverläggningen yrkats dels bifall till hvad bevillningsutskottet i afseende derpå hemställt, dels ock afslag derå.

Herr grefven och talmannen gjorde derefter propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på afslag å hvad utskottet i förevarande hänseende hemställt vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet i sitt betänkande n:o 1, 1:a punkten, hemställt i afseende på artikeln *råg*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan i denna del.

Sedan herr grefven och talmannen ytterligare fäst kammarens uppmärksamhet derpå, att voteringen gälde endast artikeln *råg*, företogs omröstningen, och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 70.

Vid härefter i enlighet med de under öfverläggningen gjorda yrkandena framställda särskilda propositioner beträffande hvad bevillningsutskottet i förevarande punkt hemställt i afseende på hvar och ett af de öfriga slagen af spanmål utom *råg* afslogs allt hvad utskottet i dessa hänseenden föreslagit.

2 punkten.

*Ifrågasatt tull
på malen
spanmål.*

Herr Hederstierna: Då kammaren nu har beslutit, att icke åsätta tull på omalen spanmål, torde det falla af sig sjelf, att kammaren icke heller vill hafva tull på malen spanmål, hvarföre jag hemställer om afslag på den föredragna punkten.

Häruti instämde flere af kammarens ledamöter.

Sedan öfverläggningen angående denna punkt förklarats slutad, gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i punkten hem-

ställt och vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Ifrågasatt tull 3 punkten.

*på mjöl af
vissa, till span-
mål ej hänför-
liga vegeta-
bilier.*

Herr Hederstierna: På den nu föredragna tredje punkten får jag, på förut anfördt skäl, yrka afslag.

Öfverläggningen om denna punkt ansågs härmed slutad och kammaren afslog hvad utskottet deri hemställt.

Ifrågasatt tull 4 punkten.

på malt.

Herr Hederstierna: Jag ber att äfven på den nu föredragna punkten få yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning afslogs jemväl hvad utskottet i nu ifrågavarande punkt hemställt.

Ifrågasatt tull 5 punkten.

på kli.

Herr Hederstierna: Jag får yrka afslag på den föredragna punkten.

Öfverläggningen angående förevarande punkt förklarades härmed slutad och utskottets deri gjorda hemställan afslogs.

Ifrågasatt tull 6 punkten.

på potates.

Herr Hederstierna: Den nu föredragna punkten står visserligen icke i något innerligare sammanhang med förslaget om tull på spanmål, men det oaktadt, och då tull på potates icke skulle kunna medföra någon ekonomisk fördel för odlare af denna vara, får jag yrka afslag äfven på denna punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, afslog kammaren hvad utskottet i denna punkt hemställt.

Ifrågasatt tull 7 punkten.

på frö.

Herr Hederstierna: Då den nu föreslagna tullen på frö skulle vara till skada för landtbrukaren, i stället för att gagna honom, får jag hemställa om proposition på afslag å den föredragna punkten i hvad den innefattar förslag om ändring i den nuvarande tulltaxan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren utskottets hemställan att hamp-, lin-, raps- och roffrö skulle förklaras fria från tull, men afslog hvad utskottet för öfrigt i denna punkt föreslagit.

*8 punkten.**Ifrågasatt tull
på fläsk.*

Herr Hederstierna: Af utskottets eget betänkande visar sig, att svinafveln har i ganska glädjande grad utvecklats sig under de senare åren, samt exporten af svin tilltagit, och då det amerikanska fläsket blifvit en högst viktig beståndsdel i den arbetande befolkningens föda, får jag hemställa om afslag på den föredragna punkten.

Öfverläggningen angående förevarande punkt ansågs härmed slutad och utskottets deri gjorda hemställan afslogs.

*9 punkten.**Ifrågasatt tull
på kött.*

Herr Hederstierna: Äfven på den nu föredragna punkten ber jag att få yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren jemväl hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

*10 punkten.**Ifrågasatt tull
på smör.*

Herr Hederstierna: Då vår smörtillverkning icke är i behof af något skydd, utan utvecklats sig till en så förvånande grad, som den gjort, samt en tull på smör skulle föranleda åtskilliga förvecklingar af den beskaffenhet, som herr Bennich här i kammaren framhållit, så tillåter jag mig att yrka afslag på denna punkt.

Herr Casparsson: Då jag föreställer mig, att all vidare diskussion i frågan är afslutad, vill jag hemställa till utskottets vice ordförande, huru vida han icke vill inskränka sig vid hvarje särskild punkt till yrkande af afslag, utan motivering.

Herr Hederstierna: Jag har icke funnit, att den förda diskussionen skulle afse alla nu föredragna punkter; åtminstone ålades man att utslutande rösta om den första punkten angående spanmål; men jag skall gerna gå herr Casparssons önskan till mötes och inskränka mig till att yrka afslag.

Sedan öfverläggningen angående förevarande punkt härmed slutats, afslog kammaren utskottets deri gjorda hemställan.

11 och 12 punkterna.

Afslogos hvar för sig på särskilda af herr *Hederstierna* derom framställda yrkanden.

13 punkten.

Bifölls.

14 punkten.

Afslogs på yrkande af herr *Hederstierna*.

15 punkten.

Första delen, innefattande hemställan om tull å hästar, nötkreatur, får och svin.

Afslogs på derom af herr *Hederstierna* framställt yrkande.

Återstående delen.

Bifölls.

16 punkten.

Afslogs på yrkande af herr *Hederstierna*.

Den fortsatta behandlingen af bevillningsutskottets betänkande N:r 1 blef, på framställning af herr grefven och talmannen, uppskjuten till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes kl. 4,23 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 2 mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 8, till Konungen, angående statsanslag till fullbordande af hamnbyggnaden vid Stora Rör å Öland.

Fortsattes föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

17 och 18 punkterna.

Afslogos på särskilda, af herr *Hederstierna* gjorda yrkanden.

19 punkten.

Bifölls.

20 och 21 punkterna.

Afslogos på yrkanden af herr *Hederstierna*.

22—25 punkterna.

På yrkanden, framställda af herr *Hederstierna* vid hvar och en af dessa punkter, beslöt kammaren, med afslag å utskottets förslag till ändringar i gällande tulltaxa, att tulltaxans bestämmelser i förevarande hänseenden skulle bibehållas oförändrade.

26 punkten.

Afslog på derom af herr *Hederstierna* gjordt yrkande.

27—31 punkterna.

I enlighet med herr *Hederstiernas* vid hvar och en af dessa punkter framställda yrkanden afslog kammaren utskottets förslag till ändringar i gällande tulltaxa och beslöt, att tulltaxans bestämmelser i förevarande hänseenden skulle bibehållas oförändrade.

32 punkten.

Bifölls.

33—36 punkterna.

På särskilda, af herr *Hederstierna* vid hvar och en af dessa punkter gjorda yrkanden afslog kammaren utskottets förslag till ändringar i gällande tulltaxa och beslöt, att tulltaxans bestämmelser i förevarande hänseenden skulle bibehållas oförändrade.

37 punkten.

Afslogs på yrkande af herr *Hederstierna*.

38 punkten.

Efter hemställan af herr *Hederstierna* afslog kammaren utskottets förslag till ändring i gällande tulltaxa och beslöt, att tulltaxans bestämmelser i förevarande hänseende skulle bibehållas oförändrade.

39 punkten.

Afslogs på derom af herr *Hederstierna* gjordt yrkande.

40 punkten å sidan 57, af kammaren betecknad med 40 a).

Bifölls.

Nästföljande punkt, af kammaren betecknad med 40 b), äfvensom 41 punkten.

I enlighet med herr *Hederstiernas* vid hvardera punkten framställda yrkanden afslog kammaren utskottets förslag till ändringar i gällande tulltaxa och beslöt, att tulltaxans bestämmelser i förevarande hänseenden skulle bibehållas oförändrade.

42 punkten.

Bifölls.

43 punkten.

På yrkande af herr *Hederstierna* afslog kammaren utskottets förslag till ändring i gällande tulltaxa och beslöt, att tulltaxans bestämmelser i förevarande hänseende skulle bibehållas oförändrade.

44 punkten.

Återförvisades till utskottet på hemställan af herr *Hederstierna*.

45 punkten.

På framställning af herr grefven och talmannen förklarade kammaren de ifrågavarande yrkandena, der de icke uttryckligen af utskottet uppskjutits till senare behandling, besvarade genom kammarens föregående beslut.

46 punkten.

Bifölls.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades herr *Fosser* under tio dagar från och med nästa lördag.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts att, enär bevillningsutskottets betänkande n:o 1 blifvit af kammaren fullständigt genomgånet, utfärdade anslag, hvarigenom kammaren kallats till sammanträde under morgondagen, finge nedtagas.

I enlighet med vidare af herr grefven och talmannen gjord framställning beslöts, att bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången samt att statsutskottets utlåtande n:o 18 skulle flyttas näst efter samma utskotts utlåtande n:o 15.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 7,45 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 5 mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne februari.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 9, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

n:o 10, angående beviljade statsbidrag till vägars auläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags äfvensom odlingslåns åtnjutande.

Protokollsutdrag härom justerades.

Herr *Lindahl* erhöll på begäran ordet och yttrade

Herr grefve och talman! Mine herrar! Emedan uti en här utkommande tidning, som af ganska många läses, förekommit uppgift om att jag skulle vid omröstningen i kammaren sistlidne onsdag varit frånvarande och således icke deri deltagit, anhåller jag att få till protokollet antecknad, att jag vid berörda omröstning aflemnadt min voteringsedel; och åberopar jag till bestyrkande deraf så väl eder, herr grefve och talman, som ock mina länskamrater i kammaren.

Tidningens omförmälda uppgift synes hafva till en del härledd sig deraf, att vid omröstningen endast 138 giltiga voteringsedlar med 70 nej och 68 ja blifvit upptagna, ehuru 141 af kamrarnes röstberättigade ledamöter skulle hafva varit närvarande och således, vid det förhållande att en sedel förseglad aflagts och en sedel kasserats, summan af de giltiga rösterna bort vara 139, enär, så vidt upplyst blifvit, icke någon blank sedel aflemnats. Huru sådant kunnat ega rum, i fall så varit händelsen, tillåter jag mig ingalunda försöka att förklara; men om så skett, torde sådant visa, att det sätt, på hvilket rösterna vid votering i kammaren uppsamlas, icke är det mest betryggande för erhållande af ett fullt tillförlitligt resultat af omröstningen.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 2,30 e. m.

Upplästes följande skrifvelse:

Till talmannen i riksdagens Första Kammare, landshöfdingen m. m. herr grefve Gustaf Lagerbjelke.

Att Kongl. Maj:t genom nådigt bref af nästlidne gårdag behagat kalla Riksdagens samtliga ledamöter att denna dag klockan tre (3) eftermiddagen infinna sig på rikssalen för att der mottaga ett sådant meddelande från Kongl. Maj:t, som i § 36 riksdagsordningen omförmäles, har jag äran härmed tillkännagifva.

Stockholm den 5 mars 1887.

O. R. Themptander.

Herr grefven och talmannen yttrade: Kammaren behagade finna, att efter det nu gjorda meddelandet det vore ändamålslost att ingå på föredragningslistan, hvadan jag hemställer, att kammaren måtte åtskiljas.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall, hvarefter kammaren åtskildes kl. 11,8 f. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 5 mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till följande delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående jemkning af den på hemman å landet hvilande inqvarteringsböroda under fredstid;

n:o 4, angående ändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken; och

n:o 5, angående statsregleringen.

Protokollsutdrag härom blef derpå justeradt.

Herr grefven och talmannen samt kammarens ledamöter afgingo omkring kl. 3 e. m. till rikssalen, der äfven Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet von Krusenstjerna uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Themptander att göra Riksdagen ett sådant meddelande från Kongl. Maj:t, som i § 36 riksdagsordningen omförmäles, uppläste hans excellens herr statsministern Kongl. Maj:ts i protokollsbihanget intagna nådiga meddelande till Riksdagen angående Riksdagens upplösning.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och der intagit sina platser, uppstod greve *Lagerbjelke* från talmansstolen och yttrade:

Mine herrar! Då vi nu gå att åtskiljas, anhåller jag att få till kammaren frambära en vördnadsfull tacksägelse för den vänskap och det förtroende, som bär kommit mig till del, samt att med denna tacksägelse förena en lika vördsam anhållan att i en vänlig åtanke hos eder, mine herrar, få vara innesluten, likasom jag väl vet, att jag endast gifver ord åt hvad hvar och en bland oss sjelf känner, då jag nu avslutar våra gemensamma förhandlingar under denna riksdag med den från hjertat gående önskan: Gud bevarare Konung och fädernesland!

Kammarens öfriga ledamöter instämde högt: Gud bevare Konung och fädernesland!

Herr *Sträle, Wilhelm*, besvarade nyssberörda afskedstal med följande ord:

Herr grefve och landshöfding! Första Kammarern begagnar med stor tillfredsställelse detta tillfälle att uttrycka sina känslor af tacksamhet för det sätt, hvarpå ni, herr grefve, fört talmansklubban i kammaren.

Första Kammarern uttalar jemväl sin varma önskan och förhoppning att vid sitt nästa sammanträde återfinna eder på talmansstolen.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. omkring 3,45 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
